Tuhkanen. Käytännöllisiä ohjeita

U. B.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1907 *
HELSINGFORS

Käytännöllisiä ohjeita

sisäluvun, uskonnon, laskennon, laulun ja

kirjoituksen opettamisessa

kiertokouluopettajia varten

toimitti

J. H. Tuhkanen.

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM.

1 m. 25 p., sid. 1 m. 60 p.

Käytännöllisiä ohjeita

sisäluvun, uskonnon, laskennon, laulun ja

kirjoituksen opettamisessa

kiertokouluopettajia varten

toimitti

J. H. Tuhkanen.

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM.

Porvoossa,
Werner Söderströmin kirjapainossa, 1893.

Alkusananen.

Varsinaisten opetusopillisten asiain esittämistä en tässä ole yrittänytkään kyhäillä, vaan ainoastaan lyhyillä viittauksilla esittää miten ja mihin suuntaan olisi lasten opetusta kiertokouluissamme kehitettävä. Tositarve on pakoittanut minua työhön ryhtymään. Sen olen nyt suorittanut sen mukaan, kuin olen voinut. Kiitollisuudella otan vastaan asian ymmärtävien muistutukset. Onhan niistä yhteistä hyötyä kansallemme.

Lähteinä olen käyttänyt useampia suomenkielisiä opetusopillisia teoksia. Saan myös lausua nöyrät kiitokseni niille arvoisille henkilöille, jotka ovat teoksen käsikirjoitusta tarkastelleet.

Hämeenlinnassa 14:sta p:nä Tammikuuta 1893.

Kirjan tekijä.

Opetuksesta yleensä.

Opetusoppi esittää niitä perusjohteita, joiden mukaan opetusta annetaan.

Kaikkinainen opetus on perustettava oppilaiden esitietoihin. Kussakin oppiaineessa on määrättävä alku, josta opetus on alettava ja loppukohta, johon on tultava. Opetus-suunnitelman tulee sisältää pääasiat koulun oppimäärästä. Sivu seikat ovat hyljättävät.

Paitsi yleistä opetus-suunnitelmaa, joka on tehtävä kunkin lukuopetusjakson alussa, pitää opettajan valmistaa jokaista opetustuntia varten itsellensä erityinen opetus-suunnitelma, jossa on vaariin otettava 1:ksi *aineen johdanto,* 2:ksi *sen havainnollinen esittäminen,* 3:ksi *aineen kertominen,* 4:ksi *kyseleminen* ja 5:ksi *aineen sisällyksen sovittaminen.*

Johdanto on asiallinen välitys ennen tunnetusta asiasta puheena olevaan asiaan.

Havainnollisella esityksellä luodaan lapselle selvä ja eloisa kuva asiasta

Kertominen on opettajan asiallinen esitys opittavasta aineesta.

Kyselemisen kautta vaaditaan oppilasta tiliä tekemään siitä miten hän on opittavia asioita käsittänyt.

Sovitus on se opetuksen osa, jonka kautta opittu asia kohdistetaan oppilaan elämään.

Alkeisopetus on alettava havaannosta se on: aistillisesti käsitettävistä asioista ja on niistä vähitellen kehitettävä ajatuksellisiin. Pienten lasten ymmärrys on niin heikko, ett'eivät he voi ajatuksellisia asioita

suorastaan käsittää. Havaantokeinoina sopii käyttää luonnollisia esineitä, mallia, karttoja ja kuvia y. m. Niiden avulla on ensin saatava asiasta kuva *(lapsen henkeen)*, josta sitten ajatus luopi asiallisia käsitteitä.

Alkavaan opetukseen kuuluvat opittavat asiat ovat valittavat lasten läheisestä piiristä, koska ne ovat heille jo ennestään osaksi tunnetuita. Kotoisesta piiristä on vähitellen siirryttävä ulommaksi, noudattamalla opetuksessa seuraavaa yleistä opetusopillista ohjetta:

„Opetus menköön lähemmästä etäämpään, tunnetusta tuntemattomaan, yksinkertaisesta yhdistettyyn, helpommasta vaikeampaan.“

Opetuksessa voidaan menetellä joko siten, että aletaan aineen kokonaisuudesta ja mennään sen eri osiin, tai siten että aineen eri osista mennään sen kokonaisuuteen. Ensi mainittua opetusmenoa sanotaan *erittelevaksi-*, *hajoittavaksi-* ja viime mainittua *rakentavaksi-*, *yhdistelevaksi menetystavaksi.*

Vielä voidaan opetuksessa myöskin menetellä siten, että aineen alkukohdasta kehitetään opetusta eteen päin tai myös, että joltakin etäisyysasteelta peräytään takasin. Ensimainittua sanotaan *eteneväksi opetusmenoksi* ja viime mainittua *perääntyväksi opetusmenoksi.*

Opetuksen käytännöllinen toimeen pano voipi tapahtua niin, että havaanto-esineiden näyttelemisen avulla tehdään asia lapsille käsitettäväksi, tai siten, että heille kertomuksen kautta saatetaan se selväksi tai myöskin voidaan kyselemisenkin kautta johtaa heitä ennen tunnetuista asioista tekemään johtopäätöksiä.

Näyttävässä opetuksessa on vaarin otettava

1:ksi että näytettävät esineet ovat tarkoitustansa vastaavia. Huonot havaanto-opetuksen välikappaleet antavat lapselle väärän kuvan asiasta ja turmelevat heidän kauneuden aistiansa.

2:ksi. Opettaja selittäköön aina yhden asian kerrallaan ja vaatikoon siitä lasten oikeissa lauseisss tiliä tekemään.

3:ksi. Mitään uutta ei saa opettaja lapsille näyttää ennenkuin ennen näytetyt ovat heille saatu selvästi ymmärrettäväksi.

Kertovaan opetukseen katsoen on huomioon otettava:

1:ksi. Että opettaja jakaa kerrottavan kappaleen (aineen) sopiviin jaksoihin, jotka sisältävät asiallisen kokonaisuuden opittavasta asiasta.

2:ksi. Opettaja kertokoon lyhyin lausein, selkeällä äänellä ja sellaisella innolla, että lapset mielellään häntä kuuntelevat.

3:ksi. Kertomuksen tulee olla asiallista ja lapsen tajuista, ei liian syvämietteistä eikä liian jokapäiväistä, sillä edellä sanottua ei lapsi käsitä ja viimeksi mainittu ei kehitä hänen ajatuskykyänsä.

4:ksi. Opettaja älköön kertoko kauemmin kuin lapsen tarkkuus kestää.

5:ksi. Jos oppilaat ovat aivan alkavalla kannalla, antakoon opettaja lausuntonsa mukaan kerrottua asiaa jälitellä kunnes asia lapsen muistoon pystyy.

6:ksi. Kerrotut asiat annettakoon oppilaiden jälleen kertoa. Missä oppilaat eivät kykene sitä omavaraisesti tekemään, siinä auttakoon opettaja häntä.

7:ksi. Missä oppilaat eivät kertomisella asiata tajua, siinä tehtäköön sitä selväksi havaanto-esineiden avulla.

8:ksi. Kaiken opettajan edeltävän toiminnan pitää oleman malliksi kelpaavata.

Kyselevässä opetuksessa on vaariinotettava

1:ksi että kysymys on asian mukainen ja koskee ainoastaan yhtä asiata kerrallaan.

2:ksi. Kysymyksen tulee koskea ainoastansa vastaukseksi annettavaa asiaa.

3:ksi. Kukin uusi kysymys on johdettava viimeksi puheena olevasta asiasta.

4:ksi. Kysymys-sana on asetettava kysymyslauseen alkuun. Kysymys ei saa alkaa teon sanalla, koska

vastaus silloin en oleva myöntävä tai kieltävä — siis arvattava: -- on — ei vastaukset.

5:ksi. Kysymys on tehtävä yhdessä muodossa kerrallaan.

6:ksi. Ensin kysymys ja sitte oppilaan nimi.

Oppilaiden vastauksen tulee olla äänekkään, selvän ja oikokielisen. Milloin vastaus on oikea, silloin on eteenpäin mentävä. Jos vastaus on väärä, niin opettaja johtakoon uusilla kysymyksillä asiaan. Vastaamaan valmiit oppilaat osoittakoon sen kätensä nostamisella. Oppilaiden vastauksia älköön opettaja kertoko.

Käytännöllisiä ohjeita sisäluvun ja kirjoituksen opettamisessa.

1. Johdanto sisälukuun.

Lukuopetuksen tarkoituksena on johtaa oppilaita lukutaitoon. Vanhimpina aikoina oli sanalla „lukea" laskusanainen merkitys. Vasta lukutaidon tunnetuksi tultua on se saanut nykyisen merkitykesnsä.

Lukeminen voipi tapahtua hiljaa-, kuuluvasti- ja joko kirjasta tahi ulkoalukien.

Ulkoluku on kirjallisten tuotteiden jälleen tuottamista muistista puhumisen kautta.

Sisäluku on toisiansa peräksyttäin seuraavien äänen merkkien liittämistä tavuiksi ja sanoiksi. Tämä voipi tapahtua joko puheen kautta kuuluvasti, tahi ainoastansa näkemisen ja ymmärryksen välityksellä. Lukeminen saattaa myöskin tapahtua tunnon aistien ja korkokirjainten välityksellä ajatuksellisesti. Viime mainittua lukemistapaa käyttävät sokeat ja sokeain koulut.

Sisäluku jakaantuu *koneelliseen-, ymmärteelliseen-* ja *korolliseen sisälukuun.*

Koneellisella luvulla ymmärretään oikea-äänistä lukua ilman likempää sisällyksen tarkkaamista. Koneelliseen lukuun kuuluu kirjainten ääntäminen, tavaus ja yhteen luku ilman asiallista käsitteen tarkkaamista.

Ymmärteellisellä sisäluvulla käsitetään sellaista lukua, jossa koneellisen taidon ohella myöskin lukija ymmärtää luetun asiallisen käsitteen.

Korollinen eli kaunoluku jälleen tuottaa kuulijalle äänellisten sanain oikealla painolla kirjallisen tuotteen sisältöön kätketyt ajatukset täysin käsitettäväksi.

Sisäluku on kirjallisiin tuotteihin kätkettyjen tietojen ja taitojen oppimisen ensimmäinen ehto ja välikappale Senvuoksi onkin sen oppimista suuressa arvossa pidetty, sen opettamisesta paljon puhuttu ja monenlaisia opetus-suunnitelmia sitä varten laadittu.

Sisäluvun opetus on alettava kielen äänteiden tarkkaamisella, jonka yhteydessä on oppilaita opastettava niitä vastaavien äänenmerkkien eli kirjainten tuntemiseen. Se saattaa tapahtua joko kirjoituskirjainten, painokirjainten tahi rinnakkain molempien tarkastelemisella. Ensimainittua nimitetään kirjoitusluvuksi ja viime mainittua painokirjainluvuksi. Kirjoituslukuun liittyvät myöskin kirjoituksen alkuharjoitukset. Kielen äänteiden tarkasteleminen tarkoittaa kuulon ja puheen harjoitusta ja kirjoitusharjoitukset näön ja käden taivuttamista alkavan luvun ja kirjoituksen palvelukseen.

Äänteiden ymmärtämiseen ja niitä vastaavien kirjainten tuntemiseen voidaan johtaa joko siten, että jonkun havaannollisen esityksen johdolla muodostettu lause ensin eritellään sanoihin, sanat tavuihin ja ne taas eri äänteisiin; tai siten että tarkoitukseen soveltuvien malli sanain esi-äänne tarkastetaan ja merkitään kirjoituskirjaimella taululle, tahi näytetään sitä vastaavata kirjainta. Myöskin voidaan ensin näyttää kirjainta ja sitte tehdään lapsille selväksi sillä merkitty äänne. Edullisinta lienee tässä alottaa ensin hajoittavalla ope-

tusmenettelöllä, koska se edellyttää oppilaan käsitystä tavujen, sanojen ja lauseiden eri-osain yhdistyksistä, sekä samalla tarjoaa tilaisuutta lasten ajatusten kehittämiselle.

Sisäluvun ja kirjoituksenkin alkukohta on etsittävä helposta, yksinkertaisesta ja ennen tunnetusta. Kielen äänteistä ovat helpompia ne mitkä voidaan helpommin lausua, äänen merkeistä ne joiden muodostukset ovat yksinkertaisimpia ja tunnettua mikä aistillisesti on lähinnä lasten ajatuspiiriä hänen jokapäiväisissä oloissaan.

Kielen äänteistä on ääntiöiden ääni selvin. Mutta koska pelkistä ääntiöistä ei riittävässä määrässä voida ensimmäisiäkään tavausharjoitus-sanoja muodostella, eikä kirjoitusharjoituksissakaan säännöllisessä järjestyksessä kirjoituskirjaimia yksinkertaisilla lisäyksillä mukaella, on tarpeen mukaan valittava myöskin tarkoitukseen soveltuvia kerakkeita, joiden yhdistyksistä ensin muodostetaan lyhyellä ääntiöllä alkavia ja samanlaisella ääntiöllä päättyviä tavuja. Tainkaltaisista tavuista yhdistellään sitte kaksitavuisia sanoja. Mikin uusi opittava äänne tarkastetaan mallisanaksi valitun sanan alusta. Sen tarkkaaminen voipi parhaiten tapahtua opettajan edellä lausunnon ja oppilaiden jäljittelemisen johdolla. Kun mallisanan alussa olevata äännettä on lausunnon kautta tarpeeksi harjoitettu, kysyy opettaja mitä ääntä kuulemme äsken lausutun sanan alussa ja kun hän siihen on tyydyttävän vastauksen saanut, merkitään se kirjaimilla luokkataululle, tai näytetään irtonaisilla kirjaimilla. Sitä myöten kun ensin tutustutaan kirjoituskirjaimiin, opitaan myöskin painokirjaimet tuntemaan. Kokemus on kyllin osoittanut, että lapset helposti voivat molempiin rinnakkain tutustua. Niin pian kuin on opittu sen verran kirjaimia tuntemaan, että niistä voidaan sanoja muodostaa, aletaan tavausharjoituksia.

Painokirjaimilla alkavan sisäluvun edellyttämiseksi sopii kirjoitusluku syystä, että siihen liittyväin kirjoitusharjoitusten kautta saavat oppilaat tilaisuutta käytännöllisiinkin harjoituksiin, joten lasten koulutyö tulee vaihtelevaisuutensa kautta hupaisemmaksi. Yhtämittainen lukeminen väsyttää lasta ja synnyttää lopulta vastenmielisyyttä tehtävään.

Kirjoitusharjoituksissa on jo alusta alkaen erittäin tarkkaa huolta pidettävä oppilaiden istuma-asemasta, kynän oikein kädessä pitämisestä ja taulujen asennosta. Istuessa pitää selkä pidettämän jotenkin suorana, jalat ovat niin asetettavat, että ne polvitaipeessa muodostavat suoran kulman ja että jalkapohjat lepäävät kiinni laattiassa. Taulut ja kirjoitusvihot ovat pidettävät noin 20–25 asteen kaltevuudessa vasemmalle. Kynä on kädessä pidettävä niin, että sen varsi ojentuu oikean korvan lehteä kohden. Sormia ei saa liian paljon koukkuun puristaa. Työhön on vasta ryhdyttävä silloin kun luokka on saatu täydelliseen työjärjestykseen.

Muutamat puollustavat kirjoituksen esiharjoitusten alkamista yksinkertaisten kuvain piirtämisellä. Mutta tämmöinen menettely ei luullaksemme sovellu meidän kiertokouluissamme. Paras on kohta suorastaan ryhtyä alkeisviivojen harjoituksiin ja niiden ohessa kirjainten muodostelemiseen. Miten kirjoitusharjoituksia on eteenpäin kehitettävä tulemme etempänä esittämään.

Äänen merkkien ääntämisharjoituksissa on kohta alussa tehtävä eroitus kirjainten nimien ja niitä vastaavien äänteiden välillä. Meillä on vanhemmista ajoista saakka käytetty kirjainten nimiä. Mutta jos asiata likemmin ajattelemme, niin kohta huomaamme tämän tavan olevan asiallisesti väärän, sillä kirjainten nimissä löytyvät äänteet peräti hämmentävät sanoiksi yhdistäessä sanan luonnolliset äänet, esim. kirjainta *s* nimitämme *äs*, *r* *är*, mutta niin eivät ne kuulu sanassa,

vaan edellisellä on omatakeinen sihähtävä- ja jälkimmäisellä tärisevä ääni. Samoin on muidenkin kerakkeiden äänen laita.

2. Varsinaiset tavausharjoitukset.

Äänteisiin tutustumisen ohessa on jo tavausharjoituksiakin alettava, ja niitä on lavennettava sen mukaan kuin äänteisiin ehditään tutustua. Koska vuorotteleminen koulutyössä elähyttää lapsia, on sitä käytettävä myös tavausharjoituksissakin. Tavausharjoituksissa sopii menetellä seuraavaan tapaan:

1:ksi. Tavaten kuorossa (kaikki yhtä haavaa).

2:ksi. Tavaten siten, että yksi oppilas lausuu tavujen äänteet ja toiset kuorossa yhdistävät ne tavuiksi ja sanoiksi.

3:ksi. Siten, että yksi erältänsä tavaa ääneensä ja toiset hiljaisina sitä seuraavat sekä kuorossa oikaisevat väärin lausutut sanat.

4:ksi. Vuorotavausta, joka tapahtuu siten, että yksi lausuu ensimmäisen äänteen tai sitä vastaavan kirjaimen nimet, viereinen sitä seuraavan. Kun tavuuseen kuuluvat äänteet täten ovat tulleet lausutuiksi, yhdistää vuorossa oleva oppilas ne tavuuksi. Tällä tavoin pitkitetään kunnes sana on saatu kokonaisuudessaan tavatuksi, jonka perästä siirrytään seuraavaan sanaan. Tätä harjoitustapaa sopii käyttää ainoastansa edistyneimpäin kanssa, koska se vaatii suurempaa kehitystä, tarkkuutta ja ajatusten nopeutta.

Yleisimpänä virheenä vanhassa tavaustavassa on lyhyiden äänteiden pitkään venyttäminen, kirjainten nimien pitkäsanainen lausuminen, *d* ja *ng* äänteiden liian kovaääninen lausuminen, samojen äänteiden useampaan kertaan matkiminen ja laulava, nukuttava nuotti. Näitä ja muitakin epäkohtia pitää opettajan kohta alussa poistaa, etteivät ne pääse tavaksi juurtumaan. Jos alussa virheitä sallitaan, niin niitä vastai-

suudessa on tuiki vaikea saada poistetuksi. Virheiden korjaaminen on aina ensin sopivalla huomautuksella jätettävä lukijan itsensä tehtäväksi. Ellei hän sitä kykene tekemään, annetaan se jonkun toisen tehtäväksi. Vaikeammissa kohdissa tehköön sen opettaja. Harjoituksiin ottakoon opettajakin tarpeen vaatiessa osaa edellä-lausujana, kun vaan varoo, etteivät oppilaat häntä apinoimalla pääse velvollisuuksiansa laiminlyömään.

Edistyneemmälle opetuksen asteelle siirtyminen ei saa milloinkaan katkonaisesti tapahtua, vaan kaiken uuden oppimisen pitää sopusointuisesti ennen opittuun liittymän. Siirtyminen tavauksesta yhteen lukemiseen voipi paraiten tapahtua siten että ensin lausutaan sanassa olevat tavuut ja lopuksi lausutaan ne sanoiksi esim. *lap-si lapsi, op-pii oppii, kun, hän-tä häntä, o-pe-te-taan opetetaan.* Kun kappaleessa löytyvät sanat ensin *ovat* äsken viitattuun tapaan läpikäyty, lausutaan sanat ja sitte koko lauseet esim. *lapsi, oppii, kun, häntä, opetetaan. Lapsi oppii kun häntä opetetaan.*

3. Yhteen-lukeminen.

Kuten äskeisistä esimerkeistä huomaamme, siirrytään tavuittain lukemisesta yhteen-lukemiseen siten, että tavuiden väliseisahduksia lyhennetään siihen määrään, että tavuut sanaa lausuessa liittyvät toisiinsa ilman huomattavampaa seisahdusta. Yhteen-lukemisharjoituksissa on huomattava:

1:ksi. Että oppilaat alusta alkaen sanat ajatuksissaan, ennen niiden lausumista, oikeiksi muodostavat. Ja koska tämän vaatimuksen noudattaminen oppilaiden puolelta vaatii maltillista tarkkaavaisuutta, niin on huolellisesti estettävä sanojen tavottelemisia, katkomista ja useampaan kertaan lausumista. Oppilaan silmää on alusta totutettava huolellisesti tarkkaamaan kutakin äännettä sanassa. Samassa myös totutetaan korva sa-

nojen oikean äänen soinnut tarkkaamaan. Vaikka lapsi äänteitä ja tavausharjoituksia läpikäydessään onkin jo saanut jonkunmoisen käsityksen siitä, miten äänteet yhdistyvät sanoissa toisiinsa, vaivaa häntä vielä taitamattomuus ja puhekielen murteellisuus siihen määrään, ett'ei hän huomaa miten sanat kirjakielessä ovat lausuttavat.

2:ksi. Lukuharjoituksissa on huolellisesti kartettava tarpeettomia ääntiölisäyksiä kerakkeilla päättyvissä tavuissa. Erittäinkin sellaisissa tavuissa, jotka päättyvät l kerakkeeseen, on tämä virhe kansamme lukutaidossa hyvin yleinen. Esim. sanat: pelkäämän, kylmä, ilma, lausutaan useassa paikkakunnassa: pelekäämän, kylymä, ilima, tai pölökäämän, kylömä, ilema j. n. e. Samoin on myös vaarinotettava, että kerakkeetkin oikein lausutaan, joista erittäinkin huomattakoon jo ennen mainitut *d* ja *ng* äänteet. Murteellisuus ei saa kirjakieltä lukemisessa häiritä. Missä ei lapsi kykene sanoja suorastaan oikein lukemaan, siinä antakoon opettaja hänen ensin tavaamalla selkoa ottaa. Vasta sitte kun lapsi ei saa itse mitenkään selkoa, oikaiskoon opettaja.

3:ksi. On huomattava seisahdukset välimerkkien kohdalla. Pisteen, puolipisteen, kysymys- ja huudahtusmerkin kohdalla on tehtävä pitempi — ja kaksoispisteen ynnä pilkun edellä lyhyempi seisahdus.

4:ksi. Kutakin harjoitusta on pitkitettävä niin kauan, että kaikki oppilaat saavuttavat sujuvaisuuden niissä. Väärin tekee opettaja, jos hän vaan etevämpäin oppilastensa kanssa kiiruhtaa eteenpäin. Perusteellisten alkeisharjoitusten kautta ei kenenkään tarvitse pelätä aikaa turhaan kuluttavansa, sillä silloin tulee työ horjumatointa ja vastainen oppiminen tulee sen kautta monin verroin helpommaksi.

5:ksi. Yhteenlukeminenkin on ensin alettava yksityisillä helpommilla sanoilla, joista on muodostettu paljaita lauseita. Sitä myöten kun oppilaat lukutai-

dossaan edistyvät (kehittyvät), valitaan myöskin pitempi lauseisia ja sisältörikkaampia lukukappaleita.

4. Ymmärteellinen luku.

Mikäli koneellisessa luvussa vaurastutaan, sikäli yhä enemmän ja enemmän aineen asiallinen puoli astuu opetuksessa esiin. Mutta tässäkin on vaariinotettava, että opettaja valmistaa aineen oppilaillensa ymmärrettäväksi. Aineen valmistamisessa on noudatettavä seuraavia ohjeita:

1:ksi. Että opettaja ensin lyhyesti kertoo oppilaille luettavan kappaleen sisällyksen. Täten saavat he kokonaiskuvan aineen sisällyksestä. Jos lapset ovat henkisesti niin heikolla kehityskannalla, etteivät he voi kysymyksessä olevan aineen sisällystä kokonaiskertomuksena käsittää, on asia heille tehtävä selväksi lyhemmissä jaksoissa. Mitä vähemmän kehittyneempiä lapset ovat, sitä lyhemmin ja yksinkertaisemmin on aineen sisällys esitettävä.

2:ksi. Kun opettaja kertoen on saanut lapsille selväksi yleiskuvan asiasta, sopii valmistusta jatkaa siten, että hän selvällä äänen painolla lukee jonkun osan luettavasta kappaleesta, jonka sitte saavat oppilaat lukea uudestaan. Lukiessa uudistuvat kertomuksen kautta tietoon tulleet asiat ja juurtuvat niin lapsen muistiin. Mutta ettemme ylenmääräisillä vaatimuksilla rasittaisi lasten heikkoja hengen voimia, ei vielä tällä kehitysasteella ole vaadittava varsinaista korkolukua, vaan on silmällä pidettävä, että koneellinen luku on oikeata. Virheet lukiessa oi'aistaan edellä sanottujen ohjeiden mukaan.

3:ksi. Kun kappale on luettu, annetaan oppilaiden tehdä selkoa sen sisällyksestä. Tässä emme vielä voi vaatia sitä, että he kokonaisuudessaan voisivat kertoa sitä, mitä he ovat lukeneet, tai mitä opettaja heille on

kertonut. Lapsen henki on vielä liian heikko järjestämään ajatuskuviansa kokonaisiksi ja sitä paitsi hänen kielivarastonsakin on vielä siksi köyhä, ettei hän kykene ajatuksistansa sujuvasti kertoen tiliä tekemään. Sentähden tulee opettajan kysymysten johdolla saattaa oppilaitaan asian perille. Tähän liittyy vielä:

4:ksi ***Asiain selitys,*** jolla ymmärretään lukukappaleessa löytyväin asiain järjestämistä sellaiseen muotoon, että oppilaat saavat siitä selvän käsityksen. Vaikka lapsille laaditut lukukappaleet ovatkin lasten käsityskannan mukaisiksi sovitettuja, löytyy niissä kuitenkin paljon sellaistakin, jota lapset eivät voi omin neuvoin käsittää. Asiaselitys voipi tapahtua joko siten, että varsinaisten havaantoesineiden avulla tehdään asia selväksi, tai siten että selitettävä asia verrataan lapsen omiin havaantoihin, elämään ja kokemuksiin. Mutta kun asian oikeaan käsitykseen on tarpeellista myöskin sitä koskevain nimien y. m. ymmärtäminen, niin liittyy ymmärteelliseen lukuun

5:ksi ***sanaselitykset.*** Missä outoja nimiä tai muita sellaisia sanoja esille sattuu, ovat ne verrattavat sitä vastaaviin tunnettuihin esineisiin tai asiaan ja niin sen käsite saatettava havaannon kautta tajuttavaksi. Mutta kun sanoilla kielessä on milloin suurempi milloin vähempi paino aina sen mukaan miten niillä ilmituodut totuudet suuremmassa tai vähemmässä määrässä koskevat joko lauseen tai asian ydintä, sentähden ymmärteelliseen lukuun liittyy vielä:

6:ksi ***tärkeimpäin kieliopillisten lakien ymmärtäminen,*** joita alkavalla lukukannalla ei saa ruveta varsinaisina kieliopillisina tehtävinä suorittamaan, vaan ainoastaan semmoisina kuin ne ymmärteellisessä luvussa asiallisessa käytännössä esiintyvät. Varsinaiset kieliopilliset lait, nimitykset ja määritelmät eivät alkavassa lukuopetuksessa saa esiintyä, eivätkä ne muutoinkaan kuulu kiertokoulun tehtävään. Puheena olevalla opetuksen asteella on sisäluvun yhteydessä aino-

astansa tarkasteltava mitkä sanat merkitsevät esineiden nimeä, minkälaatuinen se on johonkin toiseen verrattuna, mitkä sanat merkitsevät esineiden lukua, mitkä tekemistä tai jotakin määräystä, mistä lauseessa puhutaan, mitä puhutusta esineestä sanotaan, mihin tekeminen vaikuttaa, missä, milloin, millä tavalla ja mistä syystä tekeminen tapahtuu. Kuhunkin sanaan ja asiaan sopii opettajan johtaa asianmukaisilla kysymyksillä. Täten saadaan varsinaiselle kieliopin opetukselle edellyttävät seikat selville samassa kun asiallinen puolikin selviää.

Koska ymmärtävän luvun kannalle kohotessa on aika ruveta oikeinkirjoitusharjoituksiin, on sana- ja lauseopillisten käsitteiden ohella myöskin tarkasteltava niitä kohtiä ääni-opista, mitkä ovat tärkeimmät oikeinkirjoituksessa. Nämätkin ovat, mikäli mahdollista, käytännölliseltä kannalta tarkastettavat. Varsinkin kerakkeiden pehmenemis-seikat ovat erityisimpään huomioon otettavat ja niissä esiintyvät seikat kunkin paikkakunnan murteellisuuteen verrattavat.

5. Korollinen luku.

Lukeminen saavuttaa vasta silloin täydellisyytensä, kun lukija oikealla äänen painolla ilmoittaa luetun kappaleen hengen. Korollisesta lukemisesta antaa yleiskäsitteen seuraava asiaan sattuva määritelmä: „Sen äännöksen tulee olla selvän, tarpeeksi korkean ja eri äänilleen eroitetun. Luetun kappaleen hengen ja mielen luo lukiessa käytetty oikea korko. Korko on se etu-arvo, minkä ääntäessä saa tavu, sana, tahi lause toisen kaltaisensa rinnalla. Korossa eroitetaan pää- ja sivukorko. Pääkorko on sanan ensimmäisellä tavuulla, sivukorko 3:lla, 5:llä, 7:llä j. n. e., tahi jos viisi tai useampi tavuinen sana päättyy lyhyellä ääntiöllä on sivukorko 4:llä, 6:lla, 8:lla j. n. e. tavuulla.

Sisäluvussa ovat tavuu- ja lause-korot huomaittavimmat. Tämmöisen etuarvon voi antaa esim. äänen ylentämällä tahi alentamalla, äänen venyttämällä tahi lyhentämällä, äänen kiihdyttämällä eli iskemällä ja äänen pysähtämällä. Mitä kerrottavan kappaleen henkilöissä, sanoissa ja lauseissa on murheen, ilon, toivon, ikävän, suosion, inhon, epäilyksen, ihastuksen, käskyn ja muun semmoisen mukaista, sen pitää säveleenä värähtelemän lukijan, kertojan eli lausujan äänessä — ei teeskennellyssä muodossa, vaan hengen omassa elävässä innossa. Kaikki teeskentely on tässä kuolemaksi. Lukijan ja kertojan tulee ikäänkuin tykkänänsä unhoittaa itsensä, olla ja elää luettavassa, kerrottavassa aineessa" (Järvisen kateketiikasta). Huomattava on, että ääni nousee kysyvissä ja laskee kertovissa lauseissa. Huudahtavissa on se korkealla. Kysyvissä-, toivotus- ja käskylauseissa vaihtelee äänen korko aina sen mukaan mimmoisessa hengessä kysymys, toivotus tai käsky tapahtuu. Pisteen edellisessä sanassa alenee ääni, pilkun edellä se nousee, suorissa kertomalauseissa vaihtuu ääni sen mukaan mimmoisessa hengessä kertoja on asian ilmi lausunut. Mutta tunteiden ilmi tuomisen eivät mitkään säännöt riitä; siihen tarvitaan paljon harjoitusta ja syvää asian käsitystä sekä erityisiä luonnon lahjoja.

6. Kaunokirjoituksen opetuksesta.

Kaunokirjoituksella ymmärretään säännöllistä, luontevaa ja sujuvaa kirjainten, sanojen, välimerkkien ja numeroiden esittelemistä näkyväiseksi tuotteeksi. Sen opettamisessa on huomioon otettava seuraavat ohjeet:

1:ksi. Että oppilaat istuvat oikeassa asennossa ja että kynän — taulujen ja vihkojen asento on ensin järjestetty siihen suuntaan kuin olemme jo maininneet (katso siv. 9).

2:ksi. Viivaus pitää aina säännöllisesti tehtämän. Kapeimpain viivain väli pitää olla noin 1 senttimetriä leveät ja väliviivat niitä puolta leveämmät. Kirjoitusharjoitukset ovat kapeimmille välikkeille tehtävät.

3:ksi. Kirjainten muodostuksessa ei saa jättää mitään asiaan kuuluvata pois, eikä myöskään tehdä liikoja koristuksia.

4:ksi. Varjoviivat pitää muodostettaman vähintäänkin kahta vertaa vahvemmiksi hiusviivoja. Ne pitää tehdä vahvuudeltaan yhtä tasaisiksi käännöskiveryksen rajaan saakka, josta ne vähitellen hienonnetaan hiusviivain yhtymäpaikkaan. Akkinäisiä ja epätasaisia vahvennuksia älköön ensinkään sallittako.

5:ksi. Kirjainten korkeudet pitää aina oleman oikeassa suhteessa keskenään. Rivien ulkopuolelle ulottuvat kirjaimet ovat muodostettavat puolta korkeammiksi niitä kirjaimia, jotka korkeusmittansa puolesta kuuluvat rivien väliin.

6:ksi. Kirjaimet ovat muodostettavat yhtä kauvaksi toisistaan, kukin kirjain sanassa on säännöllisesti toisiinsa liitettävä ja niiden kaltevuus oleman yhtätasainen.

7:ksi. Sanat ovat tarpeeksi leveillä väli-aukoilla eroitettavat toisistaan.

8:ksi. Liiallista kiirettä pitää kaikinmokomin vältettämän. Vähä ja se hyvästi!

9:ksi. Harjoitukset ovat niin järjestettävät että aletaan helpoimmista, yksinkertaisemmista kirjaimista ja niiden perusteelle uusilla lisäysviivoilla muodostellaan vähitellen vaikeampia. Kunkin uuden kirjaimen muodostaminen on aina havaannollisesti näytettävä ja selitettävä.

Kirjoitusharjoitukset ovat alettavat pienillä kirjaimilla, syystä että ne ovat helpompia muodostella. Pienten kirjainten opetusta sopii esittää seuraavaan tapaan:

a) tehdään vinosuora *hiusviiva* (/) alhaalta ylös vasemmalta oikeaan.

b) Vinosuora *varjoviiva* (/) ylhäältä alas oikealta vasempaan.

c) Vinosuora varjoviiva (ℓ) kiverrys alapäästä oikealle ja pieni hiusviiva ylös.

d) Hiusviiva rivin keski kohdalta ylös, kiverrys oikealle ja varjoviiva alas (ℓ).

e) Samanlainen kuin edellinenkin ja kiverrys alimmassa perusviivassa oikeaan ynnä hiusviiva ylös (ℓ).

Kun nämät alkeisviivat ovat harjoitetut aletaan kirjainten harjoituksia seuraavaan tapaan.

1:ksi. Jos vasemmalta oikeaan vedetty hiusviiva (/) yhdistetään varjoviivaan (ℓ) muodostuu niistä kirjain *i*.

2:ksi. Jos kaksi *i* kirjainta, pisteiden pois jättämällä, yhdistetään toisiinsa, muodostuu niistä kirjain *u*.

3:ksi. Varjoviivain (ℓ ℓ) yhdistyksestä muodostuu kirjain *n*.

4:ksi. Varjoviivain ℓℓℓ yhdistyksestä muodostuu kirjain *m*.

Tehdään *t*

5:ksi. Jos yläpäästä kiverretyn varjoviivan oikealle puolelle lisätään merkki *t*, muodostuu kirjain *t*.

6:ksi. Jos molemmista päistä kiverretyn varjoviivan oikealle puolelle liitetään merkki *t*, muodostuu kirjain *v*.

Tehdään varjoviivainen puolisoikio oikealta vasempaan *c*.

7:ksi. Jos äsken osoitetun puolisoikion ylinen kiverrys silmustetaan hiusviivalla soikion keskikohdalta, muodostuu kirjain *e*.

8:ksi. Jos puolisoikion hiusviivain molemmat päät yhdistetään merkillä *t* muodostuu kirjain *o*.

9:ksi. Jos soikion oikealle sivulle varjoviiva ´, muodostuu kirjain *a*.

10:ksi. Jos *o* ja *a* kirjainten yläpuolelle lisätään merkit ¨, muodostuvat kirjaimet *ä* ja *ö*.

11:sta. Jos varjoviiva ´ pidennetään mittansa perusviivasta ylös, muodostuu kirjain *l*.

12:sta. Jos viime mainittu katkaistaan perusviivan yläpuolelta vaakasuoralla viivalla ¯, muodostuu kirjain *t*.

13:sta. Jos *l* kirjain liitetään *o* kirjaimen oikealle sivulle, muodostuu kirjain *d*.

14:sta. Jos varjoviiva (´) silmustetaan mittansa pituisella silmukkeella alaspäin oikealta vasemmalle muodostuu kirjain *j*.

15:sta. Jos kirjain *j* liitetään *o* kirjaimen oikealle sivulle, muodostuu kirjain *g*.

16:sta. Jos *i* kirjaimen oikealle sivulle liitetään kirjain *j*, muodostuu kirjain *y*.

Varjoviiva (´) pidennetään mittansa ylemmästä perusviivasta ylös (/)

17:sta. Jos perusviivan yläpuolelle pidennettyyn varjoviivaan liitetään perusviivan sisälle varjoviivainen merkki *i*, niin saadaan kirjain *h*.

Tehdään merkki i perusviivan sisään.

18:sta. Jos viime mainittu lisätään varjoviivan / oikealle sivulle perusviivan väliin, saadaan kirjain *k*.

Varjoviiva / pidennetään mittansa alemmasta perusviivasta alas /

19:sta. Jos edellä osoitettuun liitetään varjoviiva *i* perusviivain väliin oikealle, muodostuu kirjain *p*.

20:ksi. Viivain ´/ yhdistyksestä muodostuu kirjain *s*.

Semmoisissa oppilaitoksissa missä aika myöten antaa on kirjain harjoitusten yhteydessä jo alusta alkaen harjoitettava myöskin tunnetuista kirjaimista muodostettujen sanojen kirjoittamista, mutta niissä kouluissa, joissa koulu vaan muutamia viikkoja paikassaan työskentelee, voitaneen ensimmäisen osaston kanssa noudattaa vaan edellä osoitettua suunnitelmaa. Perusteellinen kirjainten läpikäyminen on ensimmäinen tehtävä kirjoitusta opettaessa kiertokouluissa.

7. Oikeinkirjoituksen opettamisesta.

Kun koneellisessa luvussa ja oikeinkirjoituksessa on jonkinmoista sujuvaisuutta saavutettu, on silloin alettava oikeinkirjoitustakin harjoittamaan. Taidolla järjestetyn oikeinkirjoituksen hyöty on jo alkavallakin opetuksen kannalla siksi tärkeä, ettei sitä saisi kiertokouluissakaan laiminlyödä. Se kehittää oppilasten ajatusta ei ainoastaan kirjallisten tuotteiden oikein merkitsemiseen, saan se on myös ymmärryksen, silmän, korvan ja käden totuttamista luvun ja kirjoituksen palvelukseen. Oikeinkirjoitusharjoituksissa sopii menetellä seuraavasti:

1:ksi siten, että oppilaat sanasanaisesti jälittelevät kirjallista tuotetta, tai luokkataululle kirjoitettuja lauseita.

2:ksi. Muistin avulla jälittelevät sellaisia lyhyitä lukukappaleita, joita he osaavat ulkoa.

3:ksi. Lyhyissä lauseissa kertovat havaantojansa ympärillään olevista esineistä.

4:ksi. Muodostelevat lyhennettyjä lauseita jostakin tunnetusta lukukappaleesta.

5:ksi. Sanelman mukaan siten, että kirjoittaminen tapahtuu opettajan edellä lausunnon mukaan. Tässä harjoitustavassa on meneteltävä vasta-alkavain kanssa

siten, että oppilaiden, ennen kirjoittamista, annetaan tavata kirjoitettavaksi lausutut sanat.

6:ksi. Jos oppilaille on selitetty lauseen tärkeimmät osat, sopii heidän antaa kirjoittaa kieliopillisten ohjeiden mukaan yksinkertaisia lauseita.

7:ksi. Välimerkkien käyttämisessä on erityisempään huomioon otettava piste, pilkku, kysymys ja huudahdusmerkit. Kaikkien eromerkkien omatakeista käyttämistä ensi alussa ei voitane muuten harjoituksissa noudattaa, kuin opettajan sanelun mukaan.

Oikeinkirjoitusharjoituksiin liittyy vielä kirjoitusvirheiden korjaaminen. Virheiden korjaamista sopii tehdä

a) Koko luokan kanssa siten, että kukin kirjoitettu sana tai lause tarkastellaan ja korjataan kohta kun se on kirjoitettu.

b) Jos harjoitus on suoritettu suoranaisesti jälitellen, verrataan se tekstiin ja samassa virheet korjataan.

c) Jos kirjoitus on toimitettu sanelun mukaan, lukee opettaja verkalleen tekstin tehden samalla huomautuksia vaikeimmista sanoista ja oppilaat sen mukaan seuraavat kirjoituksiaan. Virheiden huomaamista edistää sekin, että vihot vaihdetaan oppilaiden kesken. Ihminen tavallisesti huomaa paremmin toisen viat kuin omansa. Huomatut virheet merkitään erityisillä merkeillä ja annetaan asianomaisen itsensä korjattavaksi. Lopulliset korjaukset tekee opettaja.

Virheitä sopii huomauttaa useamman laatuisilla merkeillä esim. + merkitsee kirjain virhettä, ~~ sana virhettä, — huomautus, että toinen sana olisi sopivampi käyttää, | ajatus- tai asiavirheen huomautus; \ merkitsee välimerkki virhettä.

Yleisiä ohjeita uskonnon opetuksessa.

1. Pyhä historia.

Kuten kaiken opetuksen, niinpä uskonnonkin opetuksen, pitää alkaman havaannolla. Tätä opetustapaa sopii noudattaa seuraavaan suuntaan:

a) Näyttäen ja oikeassa järjestyksessä selittäen aineesen sopivia havaantoesineitä: kuvia ja karttoja, joiden avulla voidaan ainetta valaista lapselle.

b) Elävästi kuvaelemalla raamatullisia paikkoja ja vertauskuvilla selittäen vaikeasti ymmärrettäviä asioita, kertomuksia ja vertauksia.

Havaanto-opetuksen menettelystä viittaamme seuraaviin kohtiin.

Jos tahdomme antaa lapselle oikean kuvan jostakin itämaisesta asunnosta, voimme siitä parhaiten tehdä selvän näyttämällä sen kuvaa, tai jos kerromme semmoisia tapauksia, jotka ovat yhteydessä maantieteellisten paikkakuntien kanssa, voimme niistä parhaiten kartan avulla selkoa tehdä. Pieniä lapsia opettaessa on kuvia havaanto-esineinä käytettävä seuraavista syistä:

1:ksi. Ne vetävät lapsen huomiota käsitettävään aineesen, joka on sangen tärkeätä, jos tahdotaan opetusta saada hedelmää tuottavaksi.

2:ksi. Ne antavat *aistillisesti käsitettävän* kuvauksen raamatullisista tapahtumista ja tavoista.

3:ksi. Ne teroittavat lasten muistiin heille opetettuja raamatullisia totuuksia.

Havaantoesineiden valitsemisessa on erittäinkin kysymyksessä olevan oppiaineen suhteen tarkoin vaarinotettava, että ne ovat tarkoituksensa mukaisia, ja semmoisia ne ovat ainoastaan silloin, kun ne vastaavat asian todellisuutta. Milloin ne eivät sitä ole, silloin ovat ne kokonaan hyljättävät.

Havaantoesineiden käyttämisessä on aina muistettava, etteivät ne saa olla opetuksen sijassa, vaan *ope-*

tuksen apuna. Kuvat eivät saa tulla lapsille vaan huvikaluiksi, vaan niiden tulee olla heille opetuksen välikappaleina. Niitä näyteltäköön heille vaan tarpeen vaatiessa ja silloinkin ainoastaan asiaan kuuluvia. Jos niitä tarpeettomasti näytellään ja niiden merkitystä ristiin rastiin esitellään, kadottavat ne arvonsa ja semmoinen menettelö lannistaa lasten oppimishalua, jota aina pitää vireillä pitää. Kertomuksen johdonmukaisuus on, varsinkin alkavalle opettajalle, havaantoesineiden näyttelemisessä hyvänä ohjeena. Kun asia on selville saatu, pannaan havaantoesineet pois.

Pyhän historian kertomusten esittäminen pitää tapahtua sellaisella vakavuudella, vilkkaudella ja niin kuvailevaisesti, että ne oppilaan mielessä tulevat niin todellisiksi, että he ikäänkuin näkisivät paikan ja kuulisivat kertomuksessa mainitun henkilön puheen ja siten tutustuisivat heidän tekoihinsa. Pyhän Raamatun omasta opetustavasta mainitsemme tässä muutamia viittauksia.

Kun Herra tahtoo meidän uskomaan Hänen lupauksiansa, kehoittaa Hän meitä siihen ja vakuudeksi niiden täyttämisestä osoittaa Hän esim. kertomuksella: *„Abraham uhraa poikansa Isakin“*, kuinka Hän kovimpainkin koittelemusten aikana muistaa lupauksensa ja ne aina vahvoina pitää.

Kärsivällisyyteen kehoittaessaan asettaa Hän meille Pyhässä Raamatussa esikuvaksi hurskaan Jobin, jolla oli rikkautta, kunniaa ja ystäviä, mutta jolta kaikki otettiin pois; ja kuitenkin hän kaiken maallisen onnensa raunioilla Herraan luottaen sanoo: „Jos me olemme hyvää saaneet, emmekö ottaisi pahaakin vastaan.“

Kaikkein opettajain täydellisin perikuva, Kristus, sovittaa opetuksensa jokapäiväisistä oloista otettuihin vertauksiin. Puhuessaan kuinka eritavalla sanan siemen vastaan otetaan, puhuu Hän vertauksen kylväjästä. Opettaessaan Jumalan suuresta rakkaudesta, asettaa Hän sen vastakohdaksi synnillisen elämän kur-

juuden ja vertauksella tuhlaajapojasta osoittaa tosi onnen olevan ainoastaan Jumalan tahdon alammaisuudessa. Lähimmäisrakkauden velvollisuuksia selittäessään asettaa Hän esiin ryövärien käsiin joutuneen miehen; ja häntä kohtaan osoitetun laupeuden työn asettaa Hän meidänkin velvollisuudeksemme.

Vielä sopii uskonnon opetuksessa asian valaisemiseksi käyttää Raamatussa kerrottuja tapauksia ja juutalaisia laitoksia. Jos esim. on selitettävänä kuinka syntinen Vapahtajan turviin paeten saa armon, sopii sitä valaista kertomuksella, kuinka rikoksen alainen Vapaa kaupunkiin paenneena oli turvassa niinkauan kuin hän siellä pysyi. Samoin olemme mekin kaikesta rangaistuksesta vapaat, jos pakenemme Kristuksen turviin ja pysymme Hänessä. — Mitä asiain esittämiseen muutoin tulee, pitää niiden olla lyhyviä ja asiallisia ja Raamatun esitystavan mukaisia. Raamatun yksinkertainen esitys on itsessään taiteellista, voimakasta ja läpitunkevata.

Monessa kohden Raamatussa tapaamme semmoisia ylimaailmaisiakin asioita, joihin ihmisjärki ja ymmärrys ei ulotu. Semmoisia ovat Jumalan kolmiyhteys, valitseminen, uudesta syntyminen, tuhat vuotinen Kristuksen valtakunta y. m. Näiden selitteleminen lapsille ei ole ensinkään tarpeellista. Lapsi uskoo yksinkertaisesti asian semmoisenaan ja siinä kyllä. Yksinkertaisesti uskoen mekin voimme Jumalan valtakuntaan tulla.

Pyhän historian kertomuksia lapsille kertoessamme, sopii menetellä joko siten, että muutamaan kertaan kerromme kappaleen kokonaisuudessaan, tai siten, että kertomuksen ja'amme eri jaksoihin, ja yhden jakson kerrottuamme kyselemme sen sisällyksen, ja sen tehtyä menettelemme seuraavassa jaksossa samoin, ja niin jakso jaksolta käymme läpi koko kertomuksen. Viime mainittu on vasta alkaville sopivampi. Ettei pyhän historian kertomuksien esitys tulisi paljaaksi

historialliseksi tarinaksi, on niiden pyhiä opetuksia sovitettava elämään, jota tehdessä on asiaan todistukseksi liitettävä joku sopiva Raamatun lause, tai virren värsy lasten ulkoa opittavaksi.

Pyhässä historiassa esitettyjen opetusten pääkohtina on katseltava 1:ksi *luomista,* 2:ksi *Jumalan Pojan ihmiseksi tulemista* ja 3:ksi *Hänen tulemistansa tuomiolle.* Nämät ovat pääpylväinä kaikille Jumalan ilmestyksille, sillä niihin kaikki opetukset ja tapaukset liittyvät.

Luomisen ilmestyksessä on huomaittava 1:ksi *mitä Jumala teki ennen ihmistä;* 2:ksi *ihmisen luominen* ja 3:ksi *Jumalan kasvatustoimet ihmisen hengen lahjain ja voimain kehittämisessä.*

Lunastuksen ilmestyksen johtona on katseltava syntiin lankeemista ja sen surkeita seurauksia. Sitten siirrytään katselemaan lunastuksen valmistustoimia ensin yleisesti koko ihmiskunnassa ja erityisimmästi liittokansan keskuudessa. Kääntyessämme viime mainittuun on huomautettava, ett'ei Jumala pakanoitakaan siltä hyljännyt, vaikka Hän heiltä julkiset, persoonalliset, ilmestyksensä salasi. Kun ihmiset itsekkäisyydessään Jumalan hallintovallan alammaisuudesta luopuivat, jätti Herra heidät omia teitänsä vaeltamaan, kunnes he tulisivat näkemään ja tuntemaan oman voimattomuutensa ja vihdoin avuttomina jälleen palajaisivat Hänen armonsa turviin.

Liittokansan historiassa on ensin luotava silmäys siihen, kuinka Herra kasvattaa esi-isiä uskossa ja taivuttaa heitä uskon kuuliaisuuteen. Patriarkain aikakauden lopulla lähenee se aika, jolloin Abrahamin jälkeiset alkavat muodostua kansaksi. Mutta ennenkuin he kansaksi ehtivät varttua, johdatti Herra Jaakobin huoneen Egyptiin kasvattaaksensa heitä kärsimisen koulussa sekä sen ajan tiedoissa ja taidoissa. Kun Herra maallisessakin suhteessa oli kansaansa siihen mittaan kasvattanut, että se kykeni omaa kansallisuuttaan perustamaan, johdatti Hän heidät ulos Egyptistä.

Mutta ennenkuin he voivat ryhtyä luvatun maan valloitustyössä Herran lupausta itsellensä omistamaan ja hänen rangaistustuomiotansa sen asukaiden ylitse toteuttamaan, joiden syntimitta oli tullut täytetyksi, piti vielä sitä ennen Herran kansasta Egyptin lihavuuksiin taipuminen ja pelkurimainen orjamielisyys, johon he Egyptissä olivat kietoontuneet, korpivaelluksen kautta poistettaman, sekä Herran moninaisten ihmeiden, armon osoitusten ja kuritusten kautta heidän uskonsa yksin Herraan kiinnitettämän. Korpivaelluksessa on erittäin huomioon otettava, kuinka Herra Sinailla Israelin lapset vihki itsellensä omaisuuden kansaksi ja lain liiton kautta eroitti sen muista kansoista palvelukseensa, ynnä antoi sille sisällisen järjestyksen, jolla lunastus valmistettiin ja kuvattiin. Kaananin maan valloitustyön jälkeen astuu pappeus ja profetia jumaluusvaltion johdantoon, jonka ohessa Israel muodostuu maalliseksi vallaksi. Vihdoin saavat Israelille annetut lupaukset Davidin ja Salomonin aikana korkeimman maallisen täytäntönsä ja pappeus Salomonin temppelipalveluksessa täyden muodostumisensa. Senjälkeen alkaa Israelin maallinen valta riutua, mutta sen sijaan astuu hengellinen Israel täydellisemmässä valossaan esiin. Profeetat koroittavat voimakkaan herätys- ja rangaistushuudon kansan epäjumalisuuden ylitse, samalla lohduttaen totisia israelilaisia Liiton enkelin tulolla.

Profeetain ennustuksia Kristuksesta ja Hänen valtakunnastansa on verrattava Uuden testamentin tapahtumiin ja samalla osoitettava, kuinka kaikki mitä Hänestä on ennustettu, on tullut täytetyksi. Siitä mainitsemme tässä muutamia viittauksia.

„Sinussa ja sinun siemenessäs pitää kaikki sukukunnat siunatuksi tuleman." (1 Mos. 17: 7; 22: 18). Täytetty Jesuksessa Kristuksessa. Vertaa: (Gal. 3: 16; Math. 1 ja Luuk. 3 luv.)

„Katso se aika tulee, sanoo Herra, että minä herätän Davidille vanhurskaan vesan, joka on kuninkaaksi tuleva ja on hyvin hallitseva ja toimittava oikeuden ja vanhurskauden maan päällä.“ (Jerem. 23: 5) vertaa (Ap. tek. 13: 23; Room. 1: 3).

„Seitsemänkymmentä viikkoa on määrätty sinun kansalles ja pyhälle kaupungilles, niin ylitsekäyminen lopetetaan ja synnit peitetään“ j. n. e. (Dan. 9: 24, 25) vertaa (Luuk. 2: 1).

„Ja sinä Betlehem Efrata, joka vähäinen olet Juudan tuhanten seassa, sinusta on minulle se tuleva, joka Israelissa on hallitsia oleva, jonka ulos käymys on ollut alusta ja ijankaikkisuudesta“. (Mik. 5: 1) vertaa: (Math. 2: 1; Luukk. 2: 4—6).

„Iloitse sinä Sionin tytär suuresti ja riemuitse sinä Jerusalemin tytär. Katso sinun kuninkaas tulee sinulle vanhurskas ja auttaja, köyhä, ja ajaa aasilla ja aasin tamman varsalla“ (Sakar. 9: 9) vertaa: (Math. 21: 1—5).

„Hän oli kaikkein ylönkatsottava ja kaikkein halvin, kipua ja sairautta täynnä. Hän oli niin ylön katsottu, ettei kenkään kehdannut katsoa päällensä, sentähden emme Häntä minäkään pitäneet“. (Jes. 53: 3) vertaa: Mark. 6: 3; Luukk. 9: 58). Vertaa vielä: Ps. 118: 22; Math. 21: 42; Ps. 41: 10; Joh. 13: 18, 21; Ps. 22: 15, 16; Luukk. 22: 42, 44; Ps. 22: 2: Math. 27: 46; Ps. 22: 19; Math. 27: 35; Ps. 34: 21; Joh. 19: 33—36; Ps. 16: 10; Jes. 26: 19; Luukk. 24: 6, 31, 34.

Yleis-silmäyksessä on erityisempää huomiota kiinnitettävä Messias lupausten kehittymiseen. Esi-isille annetut lupaukset siirtyvät ensin Juudan suvulle ja sitte Davidin huoneelle. Davidille annettu lupaus on tärkein kaikista Messias-lupauksista. Sen jälkeiset lupaukset ovat tämän lupauksen laveampaa katselemista. Viime mainituissa on osoitettava, kuinka profetia jo vuosisatoja ennen katselee Uuden liiton aikaa ja kuinka se Jumalan välittömän ilmoituksen johdolla voi selvästi määrätä Messiaan syntymisen ajan, paikan, kär-

simisen, kuoleman, ylösnousemisen, taivaasen astumisen, Pyhän Hengen vuodattamisen jä pakanain kääntymisen, joissa lunastuksen ilmestys tulee täytetyksi.

Kristuksen viimeistä tulemista eli tuomion ilmestystä on katseltava kolmessa eri jaksossa: ensin tuomion valmistuksia, toiseksi sen täyttämistä ja kolmanneksi sen seurauksia. Ensimmäisessä jaksossa on puhuttava niistä merkeistä, jotka Pyhän Raamatun ennustusten mukaan käyvät tuomion edellä ynnä Herran opetuksista valvomisen tarpeellisuudesta. Erittäinkin tärkeänä on pidettävä Jesuksen omat ennustukset väkeväin eksytysten henkien valtavasta vaikutuksesta, pahuuden ja uskottomuuden valtaan pääsemisestä, evankeliumin leviämisestä, pakanain täydellisyydestä, tuhat vuotisesta Kristuksen valtakunnasta ja juutalaisten takasin palaamisesta pyhään maahan ja lopuksi kuinka pahuuskin pukeutuu persoonalliseksi olennoksi ja Anttikristuksessa saavuttaa täydellisyytensä. *Tuomion ilmestyksessä* on luotava lyhyt katsaus tuomion valmistuksiin, joihin kuuluu Ihmisen Pojan merkki taivaassa, kansan ahdistus, Kristuksen kunnian ilmestys, enkelien toiminnat, kuolleista ylösnouseminen ja silloin vielä elävien äkillinen muuttuminen kirkastettuun tilaan. Itse tuomioon kuuluu ylösnousseiden jakaminen ja tuomion julistaminen. Tuomion seurauksiin kuuluu kaiken katoovaisuuden loppuminen, Herran valittuin astuminen ijankaikkiseen elämään ja tuomittujen joutuminen ijankaikkiseen kadotukseen, sekä kaiken pahuuden kukistaminen ja hyvyyden täydellinen voitto.

2. Katekismus eli pyhä oppi.

Kun pyhän historian kertomusten perusteella on historiallinen pohja laskettu uskonnon opetukselle, siirrytään katekismuksen opetuksessa likemmin tarkastelemaan pyhää oppia, joka jakaantuu lakiin ja evanke-

liumiin. Laki ilmoittaa mitä meidän pitää tekemän ja tekemättä jättämän. Evankeliumi opettaa mitä meidän tulee uskoa. Laista opimme Jumalan hyvän tahdon ja evankeliumista Hänen armollisen tahtonsa.

Hyvyytensä osoittaa Jumala meille luodun maailman hallinnossa ja tahtonsa ilmoittaa Hän jokaisen ihmisen omassatunnossa ja kirjoitetussa laissaan. Rakkautensa langenneesen ihmiskuntaan osoittaa Hän evankeliumissa, jossa Hän tarjoaa syntiselle armoa ja sovintoa Kristuksessa. Jo luomisessa on Jumala ihmiseen istuttanut voimallisen äänen, joka sanoo hänelle: tee sitä eläkä tee tätä. Tätä nimitämme omantunnon laiksi. Jos ihminen olisi pysynyt alkuperäisessä yhteydessä Jumalan kanssa, olisi omantunnon laki ollut kyllin riittävä hänelle Jumalan tahdon ilmoittajaksi. Mutta kun syntiin lankeemuksen kautta ihmisen tahto vieraantui Jumalasta, hänen tietonsa oikeasta ja väärästä himmentyi ja hänen vapaatahtoinen itsensä määrääminen sai väärän suunnan, on sentähden kirjoitettu laki tullut hänelle välttämättömäksi olemaan sanallisena tiedon antajana oikeasta ja väärästä, sekä samalla omantunnon tuomion ohjaajana ja oikaisijana, ynnä vahvistajana, ettei kenkään voisi itseänsä syyttömäksi luulotella.

Kirjoitetun lakinsa antoi Jumala Moeksen kautta Israelin kansalle Sinain vuorella. Israelin kansalle annetut lait olivat: *siveyden laki* eli Jumalan kymmenet käskysanat, *kirkolliset*, jotka koskivat heidän jumalanpalvelustansa ja *kansalliset*, jotka koskivat heidän kansallisia laitoksiansa. Siveyden laki on annettu kaikille ihmisille kaikiksi ajoiksi muuttumattomana pysyväksi, jota vastaan kirkolliset ja kansalliset lait annettiin liittokansalle vanhan liiton ajaksi.

Monenlaisia mielipiteitä on ilmaistu siitäkin missä järjestyksessä olisi sopivin kristinopin pääkappaleita lapsille opettaa. Muutamat arvelevat sopivammaksi aloittaa kasteella, koska se on Jumalan valtakuntaan

tulemisen perus-ehto. Kasteen asetus-sanain johdolla olisi sitten siirryttävä uskonkappaleisiin, joita läpikäytäessä olisi historiallisessa järjestyksessä esitettävä muut kristinopin pääkappaleet siten, että käskyt esitettäisiin ensimmäisen uskonkappaleen lopussa johdantona toiseen uskonkappaleesen, rukoukset toisen uskonkappaleen yhteydessä historiallista katsausta luodessa Vapahtajan elämään ja vaikutukseen. Kolmannen uskonkappaleen yhteydessä olisi luettava sakramentit. Joskin tälläiselle järjestelmälle voidaan antaa jonkunmoista arvoa, ei sillä kuitenkaan ole kyllin päteviä syitä, jotka antaisivat aihetta poikkeamaan Lutheruksen laatimasta järjestyksestä. Kun tarkastamme Jumalan kasvattavaa tointa vanhan liiton ajalla, jolloin Hän ihmiskuntaa valmisti lunastukselle, niin kautta kaiken sen ajan on synnin tunnon herättäminen tämän kasvatustoimen päätehtävänä. Samoin itse Vapahtajamme aloitti opetustoimensa parannus-saarnalla ja samaa järjestystä noudattavat apostolitkin. Myös kristillisen seurakunnan kaikkien aikojen kokemukset todistavat, että missä ei parannus-saarna edellytä synnin tuntoa, siinä armon sana ei voi pysyväisiä hedelmiä kantaa. Sitä paitsi kasteen armolle antaantuminenkin jo todistaa edellä käyvän synnintunnon välttämättömyydestä.

Koska pyhän opin perustuksena on pyhä historia, on tätä raamatullista järjestystä myöskin katekismuksen opetuksessa noudatettava. Johdannoksi ensimmäiseen pääkappaleesen sopii Raamatun historian johdolla lyhyesti viitata, kuinka ihminen syntiin lankeemuksen kautta on kadottanut tietonsa valon, tahtonsa pyhyyden ja omantuntonsa lain voiman, jonkan seurauksena on ollut eksyminen ja vieraantuminen Jumalasta, kuten siitä Raamatussa jo ihmiskunnan vanhin historia todistaa. Kun ihminen syntiinlankeemisen jälkeen omantuntonsa lain nojalla ei enään voi oikein käsittää Jumalan tahtoa, on Hän pyhän tahtonsa antanut ijan-

kaikkiseksi muuttumattomaksi todistukseksi Pyhään Raamattuun kirjoittaa

Sittenkuin lyhyen historiallisen johdannon kautta on saatu selville kirjoitetun lain antamisen syy, tarkastellaan käskyjen johdatus-sanain johdolla lain antajan korkeata Majesteettisyyttä, jonka valtaa ei voi kukaan vastustaa ja Hänen hyvyyttänsä, joka velvoittaa meitä ehdottomaan kuuliaisuuteen Hänen käskyjensä noudattamisessa. Käskyjä selittäessä on noudatettava mahdollisinta lyhyyttä, kuitenkin niin, että kunkin käskyn pääsisällys ja johteellinen kokonaisuus edellisten ja seuraavain välillä tulee selväksi. Selityksiin aina on liitettävä joku raamatussa kerrottu historiallinen tapaus, vertaus tai asiaan sattuva raamatun lause, ynnä kirkon hyväksymät selitykset, jotka ovat ulkoa opittavat. Käskyjen keskinäistä suhdetta sopii Lutheruksen selityksen johdolla esittää seuraavaan tapaan.

Ihmisen sydämen aivoitus on paha hamasta lapsuudesta (1 Mos. 8: 21). Sentähden vaatii Herra ensiksi ***ensimmäisessä käskyssä*** meitä sydämellisellä pelvolla ja rakkaudella ylitse kaikkein kunnioittamaan ja palvelemaan Hänen pyhää persoonatansa, joka sulkee itseensä kaikki täydellisyydet. Käsky koskee siis lähinnä sydäntämme, josta kaikkien käskyjen täyttäminen pitää vuotaman (vertaa Kainin ja Abelin uhripalvelus, ynnä: *„Sydän on häjy ja pahan ilkinen kappale ylitse kaikkein; kuka taitaa sitä tutkia? Minä Herra tahdon tutkia sydämen ja koetella munaskuut ja annan kullenkin töittensä jälkeen ja töittensä hedelmän jälkeen“* (Jerem. 17: 9, 10). Mutta kun Herra tietää, että sydämemme aivoitukset, himot, halut ja taipumukset ovat pahat, jotka puheissamme valtavasti vaikuttavat pahennusta kanssaihmistemme turmioksi, sentähden vaatii Herra meitä:

Toisessa käskyssä puheellamme kunnioittamaan Hänen pyhää nimeänsä. Samoin kuin Herran Jumalan persoonassa kaikki täydellisyydet yhtyvät, samoin

Hänen nimeensä sulkeutuvat kaikki jumalalliset ominaisuudet ja koko luotu maailma. Senvuoksi tulee meidän kunnioittaa Herran nimeä ei ainoastaan Hänen varsinaisissa Jumal' nimissään, vaan myös kaikissa luoduissa. Jumalan nimen oikein ja väärin käyttämiskohtiin sopii viitata Lutheruksen selityksen mukaan, sekä liittää niihin katekismuksessa löytyvät raamatun lauseet. Erityisesti on myös huomautettava syy, minkä tähden Herra tähän käskyyn on liittänyt uhkauksen sen rikkomisesta.

Kolmannessa käskyssä vaatii Herra meidän pitämään pyhänä Jumalan päivää, jonka Hän on meille säätänyt erityiseksi lepopäiväksi. Sen mitä Herra meiltä vaatii ensimmäisessä ja toisessa käskyssä, olemme erityisimmässä tilaisuudessa itse työssä toteuttamaan viikon ensimmäisenä päivänä eli sunnuntaina, jolloin vapautettuina maallisista toiminnoistamme, olemme tilaisuudessa yksinomaisesti pitämään kanssakäymistä Herran kanssa sanan kuulemisella, tutkistelemisella ja rukouksella niin yksityisissä kuin erityisissäkin hartaus- ja elämän tiloissa. Yhteisestä jumalan palveluksesta on huomautettava, että siihen osaa ottamaan olemme velvolliset, ei ainoastansa oman tarpeemme, vaan myöskin lähimmäistemme kehoituksen ja mielen hartauden ylentämisen vuoksi. Käskyn selityksessä on vertailtava Vanhan ja Uuden liiton vuosijuhlain merkitystä toisiinsa ja samalla osotettava, kuinka Vanhan liiton esikuvat tässäkin suhteessa ovat tulleet täytetyksi. Lopuksi sopii ensimmäisen taulun käskyihin liittää Vapahtajan sanat:

„Sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalatas kaikesta sinun sielustas ja kaikesta sinun voimastas."

Toiseen tauluun siirtyessä on lapsille selitettävä, että meillä on myös velvollisuuksia lähimmäisiämme ja itseämme kohtaan, jonka vuoksi Herra toisen taulun käskyissä osoittaa kuinka meidän tulee itseämme käyttää lähimmäistämme ja itseämme kohtaan. En-

simmäiseen sijaan toisen taulun käskyistä asettaa Herra:

Neljännen käskyn, jossa Hän vaatii meitä palvelemaan itseänsä niissä, jotka Hän on asettanut näkyväisinä sijaisinansa edustamaan tahtoansa maanpäällä. Käskyn selitykseen sopii liittää huoneen taulun, ja sen johdolla katsella kunkin perheen jäsenen velvollisuuksia kodin ja yhteiskunnan piirissä. Käskyyn liitetyssä lupauksessa on lapsille teroitettava, kuinka tämän jumalallisen järjestyksen seuraaminen tuottaa siunausta jokapäiväisenkin elämän alalla ja kuinka Herra kutakin kristillisen kotikasvatuksen kautta tahtoo ijankaikkisen elämän omistamiseen valmistaa. Kodin kalleutta ja luonnollisten vanhempain (isän ja äidin) rakkauden ja uhraavaisuuden jaloutta elköön opettaja milloinkaan laiminlyökö lapsille teroittaa. Aineen valaisemiseksi sopii selitykseen liittää kertomukset Samuelin ja Jesuksen lapsuudesta. Lukukappale: „Isän kuppi“ on myöskin tässä sopiva lapsille kertoa. Lopuksi on huomautettava, kuinka kurja on niiden lasten kohtalo, joilta vanhemmat ovat kuolleet.

Vanhempaimme kautta olemme Jumalalta saaneet ruumiin ja hengen, joiden kaiken puolinen kehittäminen aikaa ja ijankaikkisuutta varten alkaa kristillisellä kotikasvatuksella ja saavuttaa lopullisen täytäntönsä Herran Hengeltä vaikutetulla itsekasvatuksella elämässä. Mutta koska synnin kautta ihmiskuntaan levinnyt turmelus monin keinoin uhkaa sekä ruumiimme että henkemme turvallisuutta ja niiden oikeata kehitystä, sentähden ottaa Herra:

Viidennessä käskyssä suojelukseensa lähimmäisemme hengen. Käskyn selitykseen sopii sovittaa Vapahtajan vuorisaarnassa oleva selitys tappamisesta, jossa osoitetaan, kuinka viha ja loukkaavat puheetkin ovat rikoksia tätä käskyä vastaan. Erityisimpään huomioon on vielä otettava, kuinka viettelysten ja pahentavaisten esimerkkien kautta usein tullaan lähimmäi-

sen sielun ja ruumiin murhaajaksi, ynnä osoitettava, kuinka meidän tulee auttavaisuudella, neuvolla ja rakkaudella poistaa lähimmäisemme murheita ja elämän vaikeuksia, ynnä kuinka rangaistuskin pitää tarkoittaman rikoksen sovittamista langenneen parannukseksi ja kuinka siinä, missä suinkin sopii, on aina paha hyvällä kostettava (esim. Josefin käytös veljiänsä kohtaan).

Koska ruumis on hengen asunto, tahtoo Herra, että me ruumiimmekin puhtauden säilyttämisellä varjeleisimme henkeämme saastutuksista, sentähden ottaa Hän:

Kuudennessa käskyssä erityisimpään suojelukseensa avioliiton pyhyyden ja siitä ulkona olevain siveyden. Käskyä selittäessä on erityisimpään huomioon otettava haureuden yllykkeet: ylellisyys, laiskuus, huonot seurat y. m. tavallisimmat tämän käskyn rikkomiseen johtavat syyt. Lutheruksen selityksen yhteydessä on huomautettava Vapahtajan neuvoon, kuinka haureellinen silmäyskin on rikos tätä käskyä vastaan ja kuinka, apostolin neuvon mukaan, meidän tulee ruumistamme Pyhän Hengen temppelinä puhtaana säilyttää. Muuten on tätä käskyä varovasti ja pyhällä vakavuudella lapsille selitettävä. Opettaja muistakoon aina sen, että yleisesti kansan keskuudessa, nuorison läsnä ollessa, kevytmielisesti puhellaan tätä käskyä koskevista asioista ja senpä vuoksi onkin se oikea „koulumestari", joka lyhyvillä, mutta sattuvilla selityksillään osaa tässä lapsille synnin synniksi osoittaa turmelematta heidän viattomia katsantotapojaan.

Koska ihminen ruumiillisena olentona on luonto-elämän ehtojen alainen, jonka vuoksi hän sen ylläpitämistä varten tarvitsee aineellista omaisuutta ja kun aineellisenkin omaisuuden omistaminen perustuu siihen missä mitassa kaikkiviisas kaitsia on nähnyt hyväksi sitä kullekin jakaa, sentähden Herra

Seitsemännessä käskyssä ottaa suojelukseensa lähimmäisemme omaisuuden. Jumala on antanut kul-

lekin ihmiselle määrätyn osan niin henkisiä kuin aineellisiakin· armo antimiaan, joiden oikein käyttämisellä voi hän kutsumuksensa velvollisuuksia täyttää, kuten Vapahtaja vertauksella uskollisesta leiviskästä osoittaa. Varkauskäsitettä selittäessä on huomautettava kuinka laiskuus, petos, velvollisuuksiensa laiminlyöminen, löydetyn tavaran salaaminen ja tuhlaus ovat yhtä suuria varkauksia Jumalan edessä kuin toisen omaisuuden varastaminen ja ryövääminen. Velvollisuuksista lähimmäisemme omaisuuden suojelemisessa ja häntä auttamisessa on myös huomautettava, ettemme saa tarpettomilla avuillamme turmella lähimmäistämme. Laiskureille, huolimattomille ja tuhlareille on usein apu enemmän vahingoksi kuin hyödyksi. Jumalan sääntö on, että jokaisen tulee työtä tehden ansaita leipänsä.

Ihmiselämän onni ja menestyminen ei yksinomaisesti riipu aineellisen omaisuuden runsaudesta, vaan myös siitä mimmoisessa arvossa hän on pidetty yhteiskunnan keskuudessa, sentähden ottaa Jumala *Kahdeksannessa käskyssä* suojelukseensa lähimmäisemme hyvän nimen. Käskyä selittäessä on viitattava Abrahamin historiaan, kuinka Herra tahtoo omillensa antaa suuren nimenkin, josta Jumalan lapsen nimi on suurin. Tätä kallista nimeä tulee jokaisen, niin itsensä kuin muiden suhteen, arvossa pitää ja sen arvoa säilyttää. Me emme saa lähimmäistämme häväistä tarpeettomilla parjauksilla ja arvosteluilla, jotka voisivat hänen yhteiskunta asemaansa saattaa horjuvaksi ja tehdä häntä ylenkatseen alaiseksi. Emme liioin saa tarpeettomalla puollustuksella suojella häntä siinä, missä hänen tekonsa ovat yhteiskunnan siveyttä turmelevia. Jumalallisen oikeuden järjestys vaatii, että me syntiä vihaamme ja sen tekijää rakkaudella rangaistuksessakin parannukseen ojennamme. Sentähden, kuten Lutherus sanoo, pitää meidän lähimmäisistämme hyvää ajatteleman, puhuman ja kaikkia asioita parhain päin kääntä-

män. Asian valaistukseksi sopii kertoa syntisestä vaimosta ja katuvasta ryöväristä.

Yhdeksännessä ja kymmenennessä käskyssä kieltää Herra kaikki synnilliset himot, joiden alku ja juuri lähtee perisynnistä. Yhdeksännessä käskyssä mainitut himot koskevat avarampaa yhteiskuntaa ja kymmenennessä käskyssä mainitut himot perhe-elämän piirin onnea.

Käskyjen lopussa on luotava lyhyt silmäys oppiin synnistä, jossa on selitettävä katekismuksen selityksen mukaan syntien eri laadut: perisynti, tekosynti, ehdolliset ja heikkouden synnit, sekä synti Pyhää Henkeä vastaan. Käskyjen päätös-sanoja selittäessä sopii johtaa lasten katsantoa elämään, kninka Herran uhkatuomiot toteentuvat polvipolvelta niissä perheissä, joissa jumalattomuus vallitsee ja kuinka Hänen armolupauksensa täytetään niissä, jotka Herran pelvossa elävät. Selityksen todisteeksi sopii viitata esim. Josefin, Samuelin, Davidin, Danielin y. m. Herran pelvossa vaeltaneiden historiaan, sekä Kainin, Saulin, Ananiaan y. m. rangaistuksiin heidän jumalattomuudestansa. Tässä, niinkuin muissakin kohdissa, on joku asiaan sattuva Raamatun lause ulkoa opittava.

Toiseen pääkappaleeseen sopii johtaa seuraavaan tapaan. Pyhä Raamattu todistaa, että kaikki ovat poikenneet pois ja ynnä kelvottomiksi tulleet: ei ole yhtään joka hyvää tekee, ei yhtäkään (Room. 3: 12) ja koska jo syntyessämme olemme perisynnin kautta Jumalan vihan alaiset, niin se armo ja siunaus, jonka Jumala pelkääväisillensä antaa, ei ole meidän omasta ansiostamme, vaan Jumalan armosta. Sen, miten Herra on meille valmistanut pelastuksen lain tuomiosta ja kuinka Hän meitä siitä osalliseksi tekee, opettaa meille toinen pääkappale eli

Uskon tunnustus.

Pyhän Raamatun opin mukaan tunnustamme Jumaluuden olemisessa kolme persoonaa: Isä, Poika ja

Pyhä Henki, jonka mukaan uskomme tunnustuksessa on kolme uskonkappaletta. Koska Jumaluuden olemisen kolmiyhteyskäsite kuuluu ylimaailmaisiin salaisuuksiin, joihin järkemme ei ulotu, ja koska lapsi yksinkertaisesti uskoo kaikkia, ovat kolminaisuusopin laveammat selitykset tässä tarpeettomina pidettävät. Jumaluuden persoonain hyvistä töistä puhuessa on huomautettava, että kaikki persoonat kaikissa suhteissa ovat yhden arvoiset ja kaikissa töissä yhtä osalliset, mutta erittäin omistetaan luominen Isälle, lunastaminen Pojalle ja pyhittäminen Pyhälle Hengelle.

Tunteaksemme jotakin persoonallista olentoa, tai voidaksemme eroittaa jotakin esinettä toisista, on tarpeellista niiden nimien tunteminen. Kaiken olevaisuuden ylitse vallitsevana olentona, ilmoittaa Herra meille Jumala nimellänsä olevansa kaiken hyvän alun, lähteen ja jakajan, joka olentonsa suhteen on *yksi* ja joka, ollen korkein hengellinen olento, yhdistää itsessään kaikki täydellisyydet. Isän nimellä ilmoittaa Hän meille äärettömän rakkautensa kaikkia luotujansa kohtaan. Jumala omistaa itsellensä isän nimen ahtaammassa merkinnössä itsensä suhteen ja yleisimmässä merkinnössä luotuihinsa katsoen. Ensiksi mainitussa suhteessa on Hän Kristuksen isä, *sillä isä synnyttää Pojan ijankaikkisuudessa.* Jumalalla on aina itsessään esine Hänen täydellisyyksiensä täydellisimmille jakamisille, jotka vuotavat Hänen rakkautensa pohjattomasta lähteestä ja joiden ilmestyminen nähdään Pojassa. Luotujensa suhteen on Hän kaikkien isä, sillä kaikki ovat hänestä alkunsa saaneet ja kaikkia ihmisiä tahtoo Hän Jesuksessa Kristuksessa lapsiksensa tehdä. Ihmisiin katsoen on Hän vielä erityisimmästi uskovaisten isä, sillä Hän on heidät synnyttänyt totuuden sanalla Hänen Henkensä voiman kautta.

Jumalan nimestä on siirryttävä selittämään Hänen ominaisuuksiansa, joista etenkin mainittakoon: *ijankaikkinen, kaikkivaltias, pyhä, vanhurskas, kaikissa läsnä*

olevainen, kaikkiviisas, totinen, rakkaus ja laupias. Selitystä voipi lyhyesti suunnata seuraavaan tapaan.

Jumala on *ijankaikkinen.* Hän on ollut ijankaikkisuudesta ja pysyy ijankaikkisesti ilman alkua ja loppua. *„Ennenkun vuoret olivat, eli maa ja maailma luotiin, olet sinä Jumala ijankaikkisesta ijankaikkiseen."* (Ps. 90: 2); *kaikkivaltias:* Hän voi ja taitaa tehdä mitä Hän tahtoo. *Herra näkyi Abrahamille ja sanoi hänelle: „Minä olen Jumala kaikkivaltias: vaella minun edessäni ja ole vakaa;" pyhä:* Hän rakastaa hyvää ja vihaa pahaa ja tahtoo, että ihmisetkin niin tekevät. *„Mutta Herra Zebaoth pitää tuomiossa ylistettämän ja se pyhä Jumala pitää vanhurskaudessa pyhitettämän"* (Jes. 5: 16); *vanhurskas:* Hän jakaa kullekin hänen töittensä ansion jälkeen. *„Vanhurskas on Herra kaikissa teissänsä ja laupias kaikissa töissänsä"* (Ps. 145: 17); *kaikissa läsnä-olevainen:* Hän ei ole sidottu ajan piiriin eikä paikan rajoihin, vaan hänen edessänsä on aika ja ijankaikkisuus niinkuin nykyinen hetki. *„Herran edessä on tuhannen vuotta niinkuin yksi päivä ja yksi päivä niinkuin tuhannen vuotta"* (2 Piet. 3: 8). *„Kuhunka minä menen sinun hengestäs? ja kuhunka minä sinun kasvois edestä pakenen? Jos minä astuisin ylös taivaasen, niin sinä siellä olet: Jos minä vuoteeni helvettiin rakentaisin, katso sinä myös siellä olet. Jos minä ottaisin aamuruskon siivet ja asuisin meren äärissä, niin sinun kätes sielläkin minua johdattais ja sinun oikea kätes pitäisi minun".* (Ps. 139: 7—10); *kaikkiviisas:* Hän valitsee ja tekee aina sen kuin paras on. *„Mutta Jumalalle ijankaikkiselle kuninkaalle, kuolemattomalle ja näkymättömälle, ja ainoalle viisaalle olkoon kunnia ja ylistys ijankaikkisesta ijankaikkiseen, Amen!"* (1 Tim. 1: 17); *totinen:* Hän on horjumatoin sekä lupauksissansa että uhkauksissansa. *„Mutta Herra on totinen Jumala, elävä Jumala ja ijankaikkinen kuningas; hänen vihansa edessä vapisee maa, ja pakanat ei taida kärsiä hänen uhkaustansa".* (Jerem. 10: 10); *rakkaus:* Hän rakastaa kaikkia luotujansa eikä tahdo kurjimmankaan syntisen kuolemata

„sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi hänen ainoan Poikansa, että jokainen kuin uskoo hänen päällensä ei pidä hukkuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman" (Joh. 3: 16); *laupias: „Sinä, Herra olet hyvä ja armollinen, sangen laupias kaikille, jotka sinua avuksensa huutavat"* (Ps. 86: 5).

Kun Jumalan nimet ja Hänen ominaisuutensa ovat selitetyt johdetaan niistä Hänen hyviin töihinsä esim. seuraavaan tapaan: Semmoisena kuin Jumala on meille itsensä ilmoittanut nimiensä ja ominaisuuksiensa suhteen, semmoisena ilmoittaa Hän itsensä teoissaan luodussa maailmassakin.

Apostolisen tunnustuksen johdolla sopii luomisen työtä tarkastella kahdessa jaksossa. Sanalla taivaan tarkoitetaan yli-aistillista henkimaailmaa ja sanalla maan aistillisesti käsitettävää luontoa.

Taivaskäsitettä selittäessä on luotava lyhyt silmäys enkeleihin, jossa mainitaan heidän luomisensa, heidän kutsumuksensa tarkoitus ja langenneiden enkelien lankeeminen ja sen seuraus. Enkelien lankeemusta verrataan ihmisen lankeemukseen ja samalla selitetään syy, miks'ei enkeleille lunastusta voitu valmistaa ja minkä vuoksi ihmiselle se annettiin.

Aistillisen maailman luomista tarkasteltaessa luodaan lyhyt katsaus luomisen historiaan ja selitetään syy minkätähden Jumala loi maailman ja missä tarkoituksessa Pyhä Raamattu kertoo meille luomistyön historian. Ihmisen luomisen historiasta siirrytään Lutherilaiseen tunnustukseen, jonka johdolla katsellaan, kuinka Jumalan ääretön rakkaus ilmaantuu erittäinkin ihmistä kohtaan 1:ksi *luomisessa*, 2:ksi *voimassa pitämisessä* ja 3:ksi *suojelemisessa ja varjelemisessa*. Lopuksi on selitettävä velvollisuutemme Jumalata kohtaan ja minkä tähden jokainen uskonkappale päättyy sanoilla: *„se on totinen tosi."*

Toiseen uskon kappaleesen siirtyessä on ensin huomautettava, kuinka me Jumalan kymmenistä

käskyistä olemme oppineet, ettemme ole täyttäneet pyhiä velvollisuuksiamme, vaan olemme Jumalan vihan ja tuomion alaiset. Mutta Jumala kuitenkin tarjoo vielä meille pelastusta ja autuutta Lunastajassamme Jesuksessa Kristuksessa. Toisen uskonkappaleen apostolisen tunnustuksen mukaan on ensin lyhyesti viitattava ja Raamatun lauseilla todistettava Pojan ijankaikkinen yhteys Isän kanssa. (Vertaa Joh. 1: 1—3; 1 Joh. 1: 1—2; Ilm. 19: 13). Sen jälkeen luodaan yleiskatsaus Hänen profeetallisiin nimiinsä Vanhassa testamentissa ja osoitetaan miten ne ovat Jesus Kristus nimissä Uudessa testamentissa tulleet täytetyiksi. (Vertaa Jes. 7: 14 ja Math. 1: 22—23; Dan. 9: 25—26 ja Joh. 1: 42; 4: 25—26). Viime mainituista siirrytään katselemaan Hänen kolmenlaista virkaansa ja puhuessa Hänen ylimmäispapillisesta virastaan, luodaan yleis-silmäys Hänen molempiin luontoihinsa. Vapahtajan elämätä katsellessa on osoitettava, kuinka Hänessä kaikki ennustukset ovat tulleet täytetyiksi. (Huom. edellä oleva vertailu Profeetain ennustuksista Uuteen testamenttiin).

Lutherilaista tunnustusta selittäessä on Kristuksen lunastustyön täydellisyys, Jumalan vapaa armo ja Kristuksen sovintotyön sovittaminen lunastettuihin, ynnä heidän velvollisuutensa Kristuksen valtakunnan jäseninä pää-asiana pidettävä.

Kolmanteen uskonkappaleeseen siirtyessä on huomautettava, kuinka ihminen on niin syvälle syntiin vajonnut, ettei hän omin voimin voi hänelle valmistettua ja tarjottua Kristuksen täydeksi tekemistä itsellensä omistaa, vaan senkin täytyy Herran meissä vaikuttaa. Siitä, kuinka Pyhä Henki meitä tekee osalliseksi Kristuksen toimittamasta lunastustyöstä, opettaa

Kolmas uskonkappale, jossa puhutaan Pyhästä Hengestä ja Hänen armotöistänsä. Tässä, samoin kuin edellisissäkin, on ensin selitettävä Pyhän Hengen yhden vertaisuus Isän ja Pojan kanssa, jonka perästä luodaan yleis silmäys jumaluuden kolmannen persoonan

nimiin ja virkaan. Tavallisimmat nimet ovat Lohduttaja, totuuden henki, viisauden henki, armon henki ja kunnian henki. (Vertaa Joh. 14: 16, 26; 15: 26; Joh. 14: 17; 15: 26; Jes. 11: 2; Eff. 1: 17; Zak. 12: 10; Hebr. 10: 29; 1 Piet. 4: 14).

Katsoen sitä erilaisuutta, joka Pyhän Hengen vaikutuksessa ilmaantuu, omistetaan Hänelle 1:ksi Nuhtelusvirka, 2:ksi Opetusvirka, 3:ksi Kuritusvirka ja 4:ksi Lohdutusvirka.

Apostolisen tunnustuksen johdolla katsellaan Kristillistä seurakuntaa *yhtenä, pyhänä* ja *yhteisenä.* Seurakunnasta puhuessa on lyhyesti viitattava sen alkuun ja leviämiseen (vertaus sinapin siemenestä). Sitten katsellaan sen etuisuuksia: *syntein anteeksi saamista, ylösnousemista* ja *ijankaikkista elämätä.* Lutheruksen selityksen ohella katsellaan *armon järjestystä,* jossa eroitetaan: *kutsumus, valistus, kääntyminen, uusi syntyminen, Vanhurskaaksi tekeminen, uudistus* ja *pyhitys.*

Kutsumus on Pyhän Hengen armotyö, jonka kautta Hän tahtoo ihmistä vetää synnistä vanhurskauteen, tuomiosta armoon ja kuolemasta elämään. Valistus, kun Pyhä Henki lain käskyillä osoittaa ihmiselle hänen syntisyytensä ja evankeliumin armolla vakuuttaa hänelle täydellisen vapauden synnin rangaistuksesta.

Kääntymys: Kun Pyhä Henki lain käskyillä herättää syntisessä vilpittömän katumuksen.

Uusi syntyminen: Kun Pyhä Henki evankeliumin julistuksella ja kasteen sakramentilla synnyttää ihmisessä autuaaksi tekevän uskon, jota seuraa totinen parannus.

Vanhurskaaksi tekeminen: Kun Pyhä Henki Kristuksen lunastustyön perustuksella vapauttaa ihmisen kaikesta edesvastauksesta, antaa synnit anteeksi, tekee Jumalan lapseksi ja ijankaikkisen autuuden perilliseksi. Mutta Jumalan pyhä laki ei siltä tule kumotuksi, vaan vahvistetuksi, sillä Pyhän Hengen vuo-

dattama rakkaus vaatii ihmistä vapaalla kuuliaisuudella Herran lakia noudattamaan ja sitä tilaa sanotaan:

pyhityksen eli uudistuksen tilaksi. Pyhitys on se Pyhän Hengen armovaikutus, jonka kautta Pyhä Henki vanhurskautetussa ihmisessä evankeliumin ja alttarin sakramentin voimalla uudistaa ihmisessä alkuperäisen Jumalan kuvan kaltaisuuden. Jumalan kuva ihmisessä tulee vasta silloin täydelliseksi, kun hän saa katsella Jumalata kasvoista kasvoihin, jonka vuoksi Lutheruskin osoittaa Pyhän Hengen armotyön vasta silloin meissä tulevan lopullisesti täytetyksi, kun Hän viimeisenä päivänä kaikki kuolleet herättää ja Isän ja Pojan kanssa kaikki kirkastettuun tilaan muuttaa, tehden samalla lopun kaikesta katoovaisuudesta ja kaikesta pahasta.

Ensimmäisessä pääkappaleessa opittuamme tuntemaan Jumalan pyhyyden vaatimukset, sekä oman voimattomuutemme niitä täyttämään ja toisessa kolmiyhteisen Jumalan armon ja hyvyyden meitä kurjia syntisiä kohtaan, saamme

Kolmannessa pääkappaleessa oppia, kuinka meidän pitää sitä Herralta rukoillen anoman ja saaduista armolahjoista Häntä kiittämän ja ylistämän. Rukouksen johdannossa on katseltava 1:ksi *rukouksen erilaatuja,* kuinka ne eritiloissa ovat milloin *anomisia, toivomisia, avuksihuutamisia, kiitoksia* ja *keskinäisiä lapsellisia kanssapuheita Jumalan kanssa,* aina sen mukaan minkälaisia halauksia, toiveita ja tarpeita sielu tuntee itsellänsä olevan; 2:ksi rukoukseen kehoittavia syitä, joista erittäin on mainittava: a) *Jumalan käsky ja lupaus,* b) *meidän omat puutteemme ja tarpeemme,* c) *rukouksen voima ja arvo;* 3:ksi *kuinka meidän tulee rukoilla hengellisiä tarpeita, Herran lupauksiin luottaen, ilman ehdoitta ja ajallisia tarpeitamme sillä ehdolla, jos ne ovat Jumalalle otolliset ja meille hyödylliset;* 4:ksi *milloin meidän pitää rukoileman ja missä voimme rukoilla.* Tässä on erityisesti teroitettava, että Jumalan lasten elämä on kokonaan elin-

aikaista rukousta, joka ajatuksellisesti voipi tapahtua jokapaikassa. Erityisistä hartaushetkistä on mainittava *aamu-* ja *ehtoorukoukset, ruoka rukoukset* ja *esirukoukset*, ynnä *rukoukset yhteisessä Jumalan palveluksessa;* 5:ksi *mitenkä meidän tulee käyttäytyä rukouksissa ollessamme,* että ne olisivat Jumalalle otolliset, jossa erittäin on teroitettava, ett'ei Jumala hyväksy rukouksen ulkonaisia muotomenoja, vaan Hän katsoo sydämen nöyryyteen ja vilpittömyyteen. Teeskennelty ja ulkokullattu rukous on Herralle kauhistus! 6:ksi Kuinka ainoastaan rukous Jesuksen nimessä on Jumalalle otollinen, sillä Hän meidän ylimmäisenä pappinamme esirukouksellansa täydentää ja pyhittää meidän rukouksemme ja meidän Lunastajanamme on edesvastaajana Isän tykönä.

Rukouksen johdatus-sanoissa on tarkastettava, mitä Herra kullakin sanalla tarkoittaa. Isän nimellä muistuttaa Hän isällistä hyvyyttään ja sanalla meidän, kehoittaa rukoilemaan samalla myöskin lähimmäistemmekin puolesta. Sanalla taivaassa muistuttaa meille missä oikea pysyväinen kotimme on oleva ja siten tahtoo meissä herättää oikeata koti-ikävätä, sekä herättää meissä rukouksen nöyrää mieltä. Johdatus sanoja sopii verrata käskyjen johdatus-sanoihin. Kun johdatus-sanoissa on katseltu Herran Jumalan persoonan korkeutta ja Hänen isällistä hyvyyttänsä, siirrytään:

Ensimmäisessä rukouksessa katselemaan miten Jumalan nimi oikean opetuksen ja hurskaan elämän kautta tulee pyhitetyksi. Rukouksen selitykseen on sovitettava toinen käsky, josta nähdään miten Jumala vaatii meitä käyttämään itsemme Hänen pyhää nimeänsä kohtaan. Ja koska Jumalan pyhä nimi meidän seassamme väärän opin, pahentavaisten esimerkkien ja jumalattoman elämän kautta häväistään ja niin estetään Hänen armotyönsä toteuttamista meissä, sentähden opettaa Hän

Toisessa rukouksessa rukoilemaan Hänen valtakuntansa lähestymistä. Puhuessamme Jumalan valta-

kunnasta on selitettävä, kuinka se *voiman valtakuntana* käsittää kaiken luodun maailman ja *kunnian valtakuntana* Jumalan asunnon siinä kirkkaudessa, johon yksikään ei tulla taida, ynnä enkelein ja autuitten asunnon taivaassa, sekä *armon valtakuntana*, kristillisen seurakunnan maan päällä, jossa Hän tarjoaa ja jakaa ihmisille Hänen armonsa ylönpaltisia lahjoja. Vaikka Jumalan valtakunta lähestyy kaikkia, ilman meidän rukoustamme, rukoilemme sen lähestymistä sentähden, kun meissä vallitseva pahuus vastustaa sen lähestymistä. Yleisemmin lähestyy Jumala seurakuntaansa sanallisen opetuksen (vertaa kolmas käsky) ja kutakin ihmistä erityisesti Henkensä vaikutuksen kautta sydämissämme, herättäen meissä synnin tunnon ja uskon Hänen armahtavaan rakkauteensa ja vaikuttaen meissä halua ja voimaa elämään jo täällä maan päällä jumalisesti ja sitte taivaassa ijankaikkisesti. Mutta kun vielä uskovaisissakin löytyy syntiä ja kun heitäkin monenlaiset viettelykset ympäröitsevät ja tekevät hitaiksi oikeina Jumalan valtakunnan jäseninä sotimaan heissä asuvaa syntiä vastaan, sentähden opettaa Herra

Kolmannessa rukouksessa rukoilemaan Hänen tahtonsa tapahtumista niin maassa kuin taivaassa. Jumalan tahto on *hyvä* ja *armollinen*. Jumalan tahdon hyvyyden opimme laista ja Hänen armollisen tahtonsa evankeliumista (vertaa edelliseen lain yleinen merkitys ja jälkimmäiseen II:nen pääkappale). Jumalan tahdon tapahtumisesta puhuessamme on selitettävä, kuinka se esteettömästi tapahtuu taivaissa, jossa kaikki mielellänsä täyttävät Jumalan tahdon ja niinkuin se tapahtuu taivaassa, niin tahtoo Herra sen tapahtumaan maan päälläkin. Sentähden estää Herra meidän lihalliset tahtomme, kaikki pahan neuvot, perkeleen ja maailman aivoitukset särkee, jotka estävät Jumalan nimen pyhittämistä ja Hänen valtakuntansa lähestymistä.

Kolmessa ensimmäisessä rukouksessa rukoilemme hengellistä hyvää voidaksemme itseämme oikein käyt-

tää Jumalata kohtaan (vertaa niitä I:sen taulun sisältöön). Koska hengellistä hyvää seuraa myös kaikkinainen maallinenkin hyvä (Math. 6: 33), sentähden opettaa Herra meitä

Neljännessä rukouksessa rukoilemaan jokapäiväistä leipää, jolla ymmärretään kaikkia ajalliseen elämään kuuluvia tarpeita (vertaa I:sen uskonkappaleen selitykseen). Mutta, paitsi hengellistä ja maallista hyvää, kuuluu vielä elämämme velvollisuuksiin kasvaminen kaikessa hyvässä, jonka tulee osoittauda vaelluksessamme kanssa ihmistemme kanssa, sentähden opettaa Herra meitä

Viidennessä rukouksessa rukoilemaan syntein anteeksi saamista, muistuttaen samalla anteeksi antamisen velvollisuuksia lähimmäisiämme kohtaan (vertaa II:sen taulun käskyjen vaatimusten summaan). Rukouksen selitykseen on sovitettava armotoin kanssapalvelia, jossa osoitetaan miten välttämätöintä on anteeksi antavaisuus lähimmäisillemme, jos tahdomme itse Jumalalta anteeksi saada rikoksiamme. Mutta kun meitä kaikkinaiset heikkoudet ja viettelykset alati tahtovat luovuttaa velvollisuuksistamme, sen vuoksi rukoilemme

Kuudennessa rukouksessa, että Herra varjelisi meitä kiusauksissamme lankeamasta epäuskoon ja siitä seuraaviin synnillisiin menoihin. Rukousta selittäessä on teroitettava Jumalan sanan viljelemiseen, valvomiseen ja ahkeraan rukoukseen (Mark. 14: 38). Ja koska meitä kaikkinaisilla kiusauksilla rasitetaan niinkau'an kuin täällä maan päällä elämme ja kun voittomme vasta silloin täydellisesti on saavuttanut lopullisen varmuutensa, kun katoovainen pukee päällensä katoomattomuuden, sentähden rukoilemme

Seitsemännessä rukouksessa kaiken pahan poistamista ja autuaallista loppua. Erityisesti on huomautettava tässä, ettemme saa toivoa itsellemme kuolemaa kärsimättömyydestä, vaan se pitää meillä oleman hartaana toivona niin onnen hetkinä kuin pahoinakin päivinä.

Rukousten päätös-sanoissa tunnustamme uskovamme, että Jumala lupauksensa mukaan kuulee meidän rukouksemme, josta lausumme sydämemme kiitollisuuden ja ylistyksen tunteet Herraa kohtaan jonka „amen" sanalla vahvistamme olevan sydämemme täydellisen vakuutuksen.

Kolmannessa pääkappaleessa olemme oppineet keinon miten meidän tulee Jumalalta anoa hengellisiä ja maallisia elämän tarpeita. Seuraavissa pääkappaleissa opimme, kuinka Jumala meidän heikkoutemme tueksi on armolahjojansa asettanut aistillisiin välikappaleisiin, voidaksemme niitä täydellisemmin itsellemme omistaa. Niinkuin luonnollisen elämän ehtoina on syntyminen, samoin on hengellisenkin elämän ehtona sen syntyminen ja ravitseminen. Luonnollisessa syntymisessämme olemme mukanamme tuoneet maailmaan vanhemmiltamme perityn synnin ja heidän turmeltuneen luontonsa, ja niin olemme perisynnin kautta ulkona siitä elämästä mikä Jumalassa on. Sentähden täytyy Hänen meidät ensin hengelliseen eloon synnyttää ja sitten meissä herännyttä hengellistä elämätä kasvattaa. Sen, miten Hän meissä sanotun elämän siemenen synnyttää, opettaa meille

Pyhän kasteen sakramentti eli neljäs pääkappale.

Kaste, samoin kuin Herran ehtoollinenkin, on sakramentti, jossa Jumala näkyväisten, maallisten kappalten kautta jakaa meille niihin kätkettyjä hengellisiä, taivaallisia armolahjojansa. Sakramenttein selityksen alussa on verrattava Vanhan ja Uuden liiton sakramenttejä toisiinsa seuraavaan tapaan:

Ympärileikkauksen kautta Vanhassa testamentissa otettiin ihmisiä Herran liittoon ja tehtiin osalliseksi kaikista niistä eduista, jotka Herra oli kansallensa valmistanut. Kasteessa tekee Hän meitä osalliseksi Uuden liiton armosta, jonka Kristus on meille lunastustyönsä täyttämisellä ansainnut. Kasteen sakramenttia

selittäessä on tarkastettava: *kastetta, kasteen hyötyä* ja *kasteen merkitystä.*

I:ksi. ***Mikä on kaste?*** Kaste on sakramentti, jossa Pyhä Henki ynnä Isän ja Pojan kanssa, sanan ja veden kautta puhdistaa meitä kaikesta synnin saastaisuudesta, tekee liiton meidän kanssamme, jossa Hän ottaa meitä Jumalan lapsiksi ja ijankaikkisen autuuden perillisiksi.

Kaste perustuu Kristuksen käskyyn ja lupaukseen, kuten kasteen asetus-sanat osoittavat. Hän käskee tehdä kaikki kansat Hänen opetuslapsiksensa, kastamalla heitä nimeen Isän, Pojan ja Pyhän Hengen ja opettamalla heitä pitämään kaikki mitä Hän on käskenyt. Kasteen käskyyn liitetyssä lupauksessa vakuutetaan ijankaikkinen elämä ja autuus niille, jotka Jumalan sanat ja lupaukset uskovat, mutta ne, jotka eivät usko, kadotetaan. Herran käskyn mukaan ovat kaikki kansat tehtävät Hänen opetuslapsiksensa. Pakanamailla, missä ei vielä ole kristillistä seurakuntaa, on opettaminen ennen kastetta välttämätöintä, mutta kristikunnassa, missä lapset vanhempain myötävaikutuksella saatetaan kasteen armoliittoon ja seurakunnan huolenpidon kautta ei laimin lyödä lasten opetusta, on lasten kastaminen luvallista. Lasten kasteen puollustukseksi on osoitettava 1:ksi *historiallisiin* ja 2:ksi *opillisiin perusteihin.* Historiallisista perusteista on huomaittavimmat a) Vanhan liiton ympärileikkaus kahdeksantena päivänä jälkeen syntymisen; b) Jesus itse käskee tuomaan lapsia Hänen tykönsä; c) Apostolit kastoivat kokonaisia perheitä, joissa varmaankin löytyi lapsiakin; d) Pyhä Raamattu todistaa, että hurskaat vaimot ovat jo ennen syntymistä lapsensa pyhittäneet Herralle (esim. Samuelin äiti Hanna); e) Jos lasten kaste ei olisi luvallista, niin varmaankin siitä apostolit ja vanhat kirkkoisät jotakin mainitseisivat. *Opillisia perusteita* ovat: a) Pyhä Raamattu todistaa, että ihminen on jo syntyessänsä Jumalan vihan alainen; se todistaa myös, että

Jumala ei tahdo yhdenkään syntisen kuolemata, sentähden ovat lapsetkin saatettavat Jumalan valtakunnan osallisuuteen; b) Vapahtaja itse opettaa, kuinka meidän pitää lapsellisella mielen laadulla Jumalan valtakuntaan tuleman; c) että Pyhä Henki auttaa ihmistä uskoon siinä missä sen vaikutusta ei vastusteta. Joskin lapsi, jossa ei vielä itsetietoisuus ole herännyt, ei voisikaan uskoa, niin Jumala, joka ei teoissansa tarvitse mitään ehtoja, voipi Henkensä kautta istuttaa uskon kipinän lapsen sydämeen ja auttaa häntä tiedotoinna ollessaan. Onhan usko meissä, kaikilla ikäkausillamme, kokonaan Pyhän Hengen armotyö, jonka selvin sanoin tunnustamme kolmannen uskonkappaleen Lutherilaisessa tunnustuksessa, miksi ja millä oikeudella lapsemme siitä sulkisimme.

II:ksi. ***Mitä hyötyä on kasteesta?*** Lutherus sanoo:

1:ksi. ***Kaste saattaa syntein anteeksi saamisen.*** Se tapahtuu siten, että Pyhä Henki kasteessa puhdistaa ihmisen kaikista hänen synneistänsä.

2:ksi. Kaste ***vapahtaa kuolemasta*** siten, että Pyhä Henki tekee meidät osallisiksi pelastuksen armosta.

3:ksi. ***Antaa ijankaikkisen elämän kaikille niille, jotka Jumalan sanat ja lupaukset uskovat.*** Ijankaikkinen elämä alkaa jo silloin kun ihminen itsellensä omistaa kasteen armon. Mutta uusi elämä, jonka kasteessa saamme on voimassa pidettävä ja vahvistettava. Sen opimme seuraavasta.

III:ksi. ***Kuinka vesi taitaa niin korkeat asiat vaikuttaa?***

Vesi itsessään on vesi. Samoin sanakin itsessään on sana. Kumpainenkaan erikseen eivät ole sakramentti. Mutta sana, yhdistettynä veden kanssa on kaste, jolla on sakramentillinen voima ihmisessä synnin kautta kadotetun hengellisen elämän uudesta synnyttämiseen. Sentähden apostoli nimittääkin kastetta *Uuden syntymisen pesoksi.* Mutta kun kaikkinainen elämä tarvitsee

myöskin ravintoa kasvamiseensa ja ylläpitoonsa, tarvitsee myöskin hengellinen elämä aina uutta kehitystä. Ravintonsa ottaa sielu uskolla Jumalan sanasta ja kehityksessään kasvattaa sitä Pyhä Henki yhä jatkuvassa kasteen armoliittoon turvaantumisessa, josta sielu saa aina uutta puhdistusta ja voimaa uuteen elämään, jota apostoli nimittää: *Pyhän Hengen uudistukseksi.*

IV:ksi. ***Mitä kaste merkitsee?***

Lutheruksen selityksen mukaan on kasteella kahtalainen merkitys: ensiksi, että kastetussa on jotakin kuoletettavaa ja jotakin uudistettavaa. Kuoletettavaa on vanha ihminen, s. o. meissä asuva synti ja turmeltu luontomme himoineen ja haluineen. Uudistettavaa on uusi hengellinen mieli, jonka ihminen on kasteessa saanut. Tämä tapahtuu siten että ihminen jokapäiväisen katumuksen ja parannuksen kautta kuolettaa vanhaa ihmistä ja Kristuksen ylösnousemisen voimalla pyytää elää uutta elämää. Tätä hengen sisällistä taistelua, johon kaste meitä velvoittaa, sanotaan lihan ja hengen riidaksi.

Ihminen usein ja monella tavalla rikkoo kasteensa liiton, jossa hän pyhällä lupauksella on vakuuttanut luopuvansa perkeleestä ja kaikista synnillisistä menoista. Mutta hänen ei siltä tarvitse jäädä osattomaksi kasteen armosta, jos hän katuvaisena tuhlaajapoikana palajaa siihen takaisin ja luopuu synnistä. Jumala ei riko milloinkaan liittoansa, vaan pysyy vakaana niin lupauksissansa kuin uhkauksissansakin. Sen miten kasteessa meihin istutettu uusi ihminen on taivaallisella ravinnolla ruokittava, opettaa meille

Viides pääkappale, jossa puhutaan *Alttarin sakramentista* eli *Herran pyhästä Ehtoollisesta.* Tässä pääkappaleessa, Lutheruksen selityksen mukaan, tarkastellaan

1:ksi. ***Mikä on alttarin sakramentti?***

Tätä sakramenttia kutsutaan alttarin sakramentiksi, syystä että se meille muistuttaa Kristuksen uhri-

kuolemaa ja jaetaan alttarilla; Herran ehtoolliseksi sen-vuoksi kuin Kristus asetti sen sinä yönä, jona Hän Juudaalta petettiin. Sitä nimitetään myös *Herran pöydäksi,* kun siinä Herra on valmistanut meille hengellisen aterian nautittavaksemme. Alttarin sakramentti on Herramme Jesuksen ruumis ja veri, jonka me Herran Ehtoollisessa nautitsemme leivässä ja viinassa sen myötä ja mukaan. Näkyväisiä, maallisia esineitä on siinä leipä ja viina, näkymättömiä, taivaallisia Kristuksen ruumis ja veri. Sitä, miten leipä ja viina ynnä Kristuksen ruumis ja veri Ehtoollisessa sakramentillisella tavalla nautitaan, emme ymmärrä, mutta me uskomme sen, koska Herramme Kristus sen asetus-sanoissa on sanonut.

2:ksi. ***Mitä hyvää Herran Ehtoollinen tuottaa?***

Lutheruksen selityksen mukaan saamme Ehtoollisessa Kristuksen ruumiin ja veren, tulemme likisimpään yhteyteen Kristuksen kanssa ja osalliseksi siitä mitä Kristus on kärsimisellänsä, kuolemallansa ja ylösnousemisellansa meille ansainnut. Kärsimisellänsä ja kuolemallansa on Hän meille ansainnut syntein anteeksi saamisen ja ylösnousemisellansa vanhurskauden ja elämän.

3:ksi. ***Kuinka Ehtoollinen taitaa niin korkeat asiat vaikuttaa?***

Syntein anteeksi saamista, elämää ja autuutta ei yksin ruumiillinen syöminen ja juominen voi antaa, vaan ehtoollisen voima on sanoissa: *„teidän edestänne annettu ja vuodatettu syntein anteeksi antamiseksi.“* Ehtoollisen korkeasta hyödystä tulemme osalliseksi siten että ruumiillisen syömisen ja juomisen kanssa uskolla vastaanotamme ja nautitsemme asetus-sanoissa luvatun ja vakuutetun Kristuksen ruumiin ja veren syntien sovinnoksi.

4:ksi. ***Kuka tämän sakramentin kelvollisesti nautitsee?***

Ulkonaiset valmistukset ovat kyllä hyvät ja luvalliset ehtoollisvieraalle, mutta kelvollisiksi tulemme ainoastaan siten, että Kristuksen sovintotyön itseemme sovittaen uskolla omistamme sen synteimme sovinnoksi. Ken ei sitä tee, vaan nauttii tavan vuoksi tahi jossakin muussa tarkoituksessa, hän on kelvotoin ehtoollisvieras ja nautitsee pyhän sakramentin itsellensä tuomioksi. Sentähden koetelkoon kukin, jos hänessä on vilpitöin synnin suru ja elävä usko, vaikka heikkokin, joka osoitakse vihassa pahaan ja halussa hyvään.

Laskennon opetuksesta.

Laskennonkin opetus on alettava havaannosta. Havaanto esineinä sopii käyttää: helmiä, helmitaulua, neuloja, nappia, lyhyesti sanoen kaikkia saapuvilla olevia esineitä. Kaikki syvempi aatteellinen esitys on tässäkin aineessa enemmän vahingoksi kuin hyödyksi. Lapsi kyllä voipi useinkin peräksyttäin lukea: yksi, kaksi, kolme j. n. e. kymmeniin — ehkäpä satoihinkin, mutta lukujen merkityksestä ja niiden keskinäisestä suhteesta ei hänellä ole aavistustakaan. Jos kysymme vasta alkavalta lapselta mitä tekee 2 ynnä 1, vastaa hän: tekee 2, eli 1 tahi kolme. Lyhyesti sanoen: hän ajattelee, kun se ei ollut yksi, niin se kai on kaksi tahi kolme. Vieläkin hämärämpää on, jos puhumme heille sylistä, virstoista, peninkulmista, metristä, desi- ja senttimeetreistä y. m. samankaltaisista, niin silloin teemme hukkatyötä ja kehitämme vastenmielisyyttä opittavaan aineeseen. Esimerkkien tulee olla yksinkertaisia sekä sisällön että muodon puolesta. Eteenpäin meneminen pitää tapahtuman askelittain. Missä tehdään hyppyjä tai aletaan vaikeimmista ja taannutaan helpompiin, siinä ei ainakaan menestyksellä kokonaisuutta saavuteta.

Luonnollisin ja selvin paljous, josta laskennon opetus on alettava, on luku 1. Kutakin lukua esittäessä on huomioon otettava ensin *luvun merkitys*, sitte sen *kirjallinen esittäminen* ja viimeiseksi sen *käytäntö*. Luvun merkitys on selitettävä havaintoesineiden avulla siten, että opettaja näyttää lapsille lukua vastaavata esinelukumäärää ja antaa hänen niistä tehdä tarkoituksen mukaisia ratkaisuja. Esim. luvun yksi sopii esittää seuraavaan tapaan. Opettaja ottaa kynän käteensä ja näyttää sitä lapsille. Sitten kysyy hän: montako kynää on kädessäni? Täten tulevat lapset käsittämään luvun merkinnön, jonka perästä esittää opettaja sen kirjallisen merkityksen taululle tehden 1 merkin. Sitä tehdessään lausuu opettaja: luku yksi merkitään näin. Senjälkeen näyttää hän uudelleen kynää, laskee sen kädestänsä pöydälle ja kysyy: montako kynää nyt on kädessäni? Lapset: ei yhtään. Se merkitään yksikön viereen vasemmalle 0:lla. Senjälkeen ottaa opettaja kynän toiseen käteensä ja näyttää molempia käsiänsä (toisessa kädessä ei ole mitään) ja sanoo: jos panen yhteen kaikki mitä on kummassakin kädessäni (tekemisen näyttää hän havaannollisesti), montako kynää nyt on toisessa kädessäni? Lapset: yksi. Sitten esittelee opettaja sen taululla: 0:lla merkitsee tyhjää ja luku 1 yhtä kynää. Jos 0:lla ynnä 1 lasketaan yhteen, saadaan tuloksi luku 1. Luvut merkitään taululle näin: $0+1=1$.

Käytännöllisesti sopii saman esittää esim. seuraavaan tapaan. Opettajalla oli liivin taskussa 1 kynä ja toisessa taskussa ei ollut yhtään kynää, montako kynää oli hänellä yhteensä molemmissa liivin taskuissaan? Vastaus 1.

Opettaja esittää luvun 2 havaannollisesti, vetäen liitulla taululle kaksi viivaa. Kun se on tehty, annetaan lasten tehdä tiliä siitä kuinka monta viivaa on taululla. Sen jälkeen esitetään sama kirjallisesti: $1+1=2$. Sitte pyyhkii opettaja toisen viivan pois ja sen tehtyään kysyy jälleen: montako viivaa nyt on taululla?

Vastaus: on yksi viiva. Opettaja: montako pyyhittiin pois? Vastaus: yksi. Opettaja: Jos kahdesta vähennetään yksi, niin siitä jää, kuten näette 1. Se esitetään kirjallisesti näin $2 - 1 = 1$. Käytännöllisesti sopii esittää saman esim. seuraavaan tapaan: Heikki ja Antti istuivat samalla penkillä. Opettajan käskystä muutti Antti toiselle penkille istumaan. Montako poikaa jäi ensiksi mainitulle penkille istumaan? Vastaus 1. Kun luvut ovat äsken mainittuun tapaan ensin yhteen ja vähennyslaskuina selville saatu, käytellään niitä vielä kerto- ja jakolaskuina samaan tapaan ja vasta sitte kuin ne on saatu lapsille täysin ymmärrettäväksi, siirrytään lähinnä suurempaan lukuun ja sen esittämisessä menetellään samoin kuin edellisessäkin ja niin mennään luku luvulta kaikki perusluvut.

Ajatuksen nopeuden kehittämiseksi sopii peruslukujen esittämisen ohella käyttää myöskin n. s. pikalaskua, jota parhaiten sopii käytännöllisesti harjoittaa siten, että opettaja lausuu verkalleen esim. oppilaiden nimiä ja kysyy sitte montako oppilasta niitä oli yhteensä. Kirjallisina lukuina sopii esittää niitä esim. $1 + 1 + 2 - 2 . 3$ paljonko se tekee? Pikalaskua sopii vasta kehittyneimpäin kanssa käyttää. Lukujen 1—10 esittäminen on kyllin riittävä oppimäärä kiertokoulun ensimmäiselle osastolle. Näiden esittämisen yhteydessä on kertotaulukin opittava.

II:lla osastolla sopii ottaa kymmen lukujen käyttämisen harjoitettavaksi. Niissäkin on samaan tapaan meneteltävä kuin edellisissäkin, joka jotenkin helposti käy laatuun täysillä kymmenillä. Mutta kun kymmenien yhteydessä on myös yksiköitäkin käy niiden laskeminen lapsille vaikeammaksi, etenkin jos perusluvut eivät ennestään ole täysin selviä oppilaille ja jos ne vaan koneellisesti taululaskuina on esitetty. Vaikeuden helpoittamiseksi on kymmenluvuissa ensin laskettava täydet kymmenet erikseen ja yksiköt erikseen. Yksiköistä saadut kymmenet lasketaan yhteen ennen saatu-

jen kymmenien kanssa ja jälellä olevat yksiköt lisätään kymmenien joukkoon yksiköiksi.

Yksikköluvuista kymmenlukuihin siirtyminen on yksiköiden perusteella havaannollisesti esitettävä. Havaantoesineinä sopii käyttää metri järjestelmään kuuluvia raha-, tilavuus- ja painomittoja. Yksiköistä kymmeniin siirtymisen sopii esittää esim. näin:

Opettaja näyttää ensin kymmenen kappaletta yhden pennin rahoja, luetellen ne: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ja 10. Sitte näyttää hän yhtä 10 pennin rahaa ja selittää: jos nämät yhden pennin rahat sulatettaisiin yhteen, saataisiin niistä yksi kymmenen pennin raha, joka suuruudeltaan ja arvoltaan olisi tämän kymmenen pennin kaltainen. Samoin yhdistetään kymmenen ykköstä mitä laatua tahansa uudeksi yksiköksi, jonka nimenä kymmenen. Se merkitään näin 10. Jos kymmeniä on kaksi merkitään se näin: 20 j. n. e. Kymmenistä satoihin siirrytään aivan samaan tapaan, kuin olemme tässä esittäneet yksiköistä kymmeniin siirtymisen.

Ennenkuin ryhdytään varsinaiseen taululaskuun, pitää peruslukujen käyttäminen sekä päälasku esimerkkien ratkaisemisessa että lukujen kirjallisessa merkitsemisessä lapsille selvänä oleman. Suurempia lukuja käyttäessä on lukujen jako *eri luku-osiin, osastoihin* ja *luokkiin* tarkasti opittava ennenkuin niitä ruvetaan taululasku-esimerkkeinä käyttämään. Laskuopilliset merkit ovat peruslukuja käsitellessä lapsille selväksi saatavat.

Jos taululasku-esimerkkeinä käytetään pelkkiä numerolukuja, huolimatta mitä niillä käytännöllisellä alalla tarkoitetaan, on laskuopillisilla merkeillä selitettävä lukujen käytäntö esimerkkien ratkaisemisessa. Lukujen asettaminen laskemis-asentoon on jätettävä oppilaiden tehtäväksi. Jos esimerkit laatulukuina laskettaviksi esitetään, annetaan oppilaiden ennen laskemista kirjoittaa etumerkitys laskun suorittamisesta. Täten voipi opettaja kohta tarkastaa miten oppilaat ovat laskun

käsittäneet ja samalla ohjata niitä, jotka eivät sitä ole käsittäneet, sen oikeaan käsitykseen. Laskujen ratkaisemisessa on aina huolellisesti silmällä pidettävä asiallista käsittämistä. Koneellisuutta on miten mahdollista kartettava.

Koska helppohintaisia ja hyviä laskuoppia löytyy, joissa taululasku esimerkkien ratkaiseminen on täysin ymmärrettävästi ja samalla yksinkertaisesti selitetty, jätämme laveammat esitykset tässä sikseensä.

Laulun opetuksesta.

Laulun ja erittäinkin kirkkoveisun opetuksella on tärkeä tehtävä kiertokouluissamme. Laulu virkistää ihmishenkeä ja kohottaa sitä jokapäiväisen elämän ahtaista toiminnoista henkimaailmaisen vapauden tunteisiin, sekä herättää halua ja harrastusta kaikkeen mikä on jaloa, sivistävää ja mieltä ylentävää.

Muodollisen tarkoituksensa puolesta teroittaa laulu oppilaissa täsmällisyyttä ja halua tehtävänsä kunnolliseen täyttämiseen ja aineellisen tarkoituksensa suhteen tuottaa laulu huvia ja hyötyä.

Laulun opetuksessa on vaarinotettava 1:ksi *Oppilaan luontoperäisen kyvyn kehittäminen*, 2:ksi *Aineen valmistaminen senlaiseen muotoon, että oppilaat voivat sitä oppia* ja 3:ksi *Aineen varsinainen opettaminen:*

Luontoperäisen kyvyn kehittämisen suhteen on vaariinotettava:

1:ksi. Että lauluharjoitukset sovitetaan oppilaiden kaikin puolisen kyvyn mukaisiksi. Lapsia ei saa liian pitkillä harjoituksilla rasittaa, sillä heidän ääni-elimensä ovat vielä niin heikot, että ne liiallisista ponnistuksista voivat siihen määrään turmeltua, että he, joko kokonaan tai ainakin suureksi osaksi, voivat kadottaa laulamiskykynsä. Huutamista on myös aina laulussa kar-

tettava, koska sen kautta laulu tulee rumaksi ja ääni senkautta vähemmässäkin ajassa voipi ikipäiviksi kadottaa eheytensä. Mutta kun sävelten oikea esittäminen vaatii etupäässä kuulon tarkkuutta on

2:ksi pidettävä erittäin tarkkaa huolta siitä, että opettaja täsmällisesti ja kaikin puolin virheettömästi esittää lapsille laulun säveleet, ett'ei lapsen laulukorva pääse epävakaiseksi kehittymään. Että kehittyminen kaikin puolin vastaisi lapsen luontoperäistä suuntaa, on vielä:

3:ksi huomaittava, että lauluharjoitukset tapahtuvat seisoessa, jolloin keuhot saavat vapaasti työskennellä. Suu on pidettävä kohtuullisesti auki, että ääni pääsee vapaasti virtaamaan, eikä synny minkäänlaisia siriseviä ääniä, jotka tekevät laulun epämiellyttäväksi. Ja koska laulu on kauniin esittämistä, pitää laulajan ulko-asukin vastaaman hänen henkistä tointansa, senvuoksi on vielä

4:ksi huomioon otettava, että kasvot ja ylipäänsä koko ruumis laulaessa pidetään luonnollisessa ryhdikkäässä asennossa. Tarpeettomat liikkeet tekevät laulajan epämiellyttävän näköiseksi, joka häiritsee laulun nautintoa. Mutta koska esimerkillä on kaikissa valtaava vaikutus, pitää opettajan itsensä siinäkin olla mallikelpoisen. Epätasainen tahdin lyönti herättää oppilaissa epätarkkuutta aineeseensa, opettajan velttous veltostuttaa oppilaita ja rajut huitomiset tahdin lyönnissä ja ruumiin notkistelemiset sävelten vaihtuessa y. m. kurit painavat pian leimansa lapsiin ja samassa tekevät hänen pian oppilaittensa silmissä naurun ja ivan esineeksi, jota vastaan ryhdikkäisyys yhdistettynä kohtuulliseen elävyyteen sekä täsmällinen tahdin lyönti ylläpitää virkeyttä ja täsmällisyyttä. Ja koska hyvä järjestys on hyvän oppimisen ensimmäinen ehto on sen suhteen vielä:

5:ksi pidettävä tarkkaa huolta siitä, että oppilaat laulutunneilla ovat niin järjestetyt, että parempi laulu-

kykyiset ovat tukena heikoimmille ja ett'eivät vallattomat oppilaat saa häiritä yleistä järjestystä. Parhaimpana keinona pidämme sen, että lapset asetetaan puoliympyrän muotoisiin riveihin, siten, että heikoimmat, pienemmät ja vilkasluontoisimmat ovat asetetut eturiviin, jossa he ovat likisimmästi opettajan katsannon ja ohjauksen alaisina. Sopii myöskin menetellä niin, että opettaja selittää ensin laulun sanain sisällyksen ja sitte menettelee harjoituksissa kuten on sanottu. Laulua sopii myöskin harjoittaa lasten paikoillaan ollessa.

6:ksi. Jos oppilaalla on *äänen murre,* on silloin paras olla laulamatta. Se tavallisesti on noin 14—15 ikävuoden vaiheilla ja kestää parin vuoden ajan. Sen ohi mentyä voipi äänen pilaantumatta laulaa, vähäisiä välihetkiä käyttäen, tunninkin yhtämittaa.

7:ksi. Jos ääni on syystä tai toisesta käheä tai jos lauluhuone on liian kylmä tai liian kuuma on harjoituksissa myöskin hyvin varovasti meneteltävä.

Aineen valmistamiseen kuuluu: laulun sanain ulkoa oppiminen, niiden sisällön ymmärtäminen, säveleen luonteen ja tahdin esittäminen.

Sanain ulkoa oppimista voidaan lauluharjoitusten välihetkillä harjoittaa opettajan edeltä lausunnon mukaan siten, että sanat opetellaan säe säkeeltä. Harjoitusta pitkitetään siksi, kunnes värsyn kaikki säkeet yhdistettynä peräkkäin ulkoa osataan, jota ennen opettaja selittää niiden sisällön. Sävelmän luonne riippuu aineen sisällön hengestä. Jos laulu esim. on surumielistä laatua, on sävelmäkin silloin surumielinen eli mollisävel; jos se on iloista laatua on sävelmäkin iloluontoinen eli duursävelmä. Päinvastoin jos sävelmä on ennen sanoja sepitetty suruluontoiseksi ovat sanatkin sepityt semmoisiksi ja päinvastaisessa tapauksessa päinvastoin. Tahdin esittäminen riippuu siitä minkälaisessa hengessä ja tahtilajissa on laulun sävel laulettava.

Aineen harjoituksessa sopii menetellä seuraavaan tapaan:

1:ksi. Harjoitus aletaan siten, että opettaja ensin muutamia kertoja laulaa laulun ensimmäisen säkeen, jotta oppilaan korva tottuu kuulemaan säveleen ja tahdin. Sen jälkeen laulaa opettaja saman lasten kanssa. Lasten laulaminen pitää tapahtua niin hiljaa kuin mahdollista, etteivät väärin lauletut äänet sekoita toisia. Harjoitus uudistetaan niin moneen kertaan, että lasten äänet sulavat kaikin yhteen, jonka perästä annetaan lasten laulaa yksin kuorossa ja lopulta sopii myöskin antaa yksitellenkin laulaa sen mukaan kuin tarvis vaatii. Kun ensimmäinen säe on harjoitettu, ryhdytään seuraavaan ja niin säe säkeeltä harjoitetaan koko laulun sävel sujuvaisuuteen saakka.

2:ksi. Sanat ovat laulettavat niin selvästi, ettei mitään epäselvyyttä synny. Erittäinkin on huomioon otettava, ettei a:ta lauleta ä:ksi eikä kaksoisääntiöiden loppuääntiöille anneta suurempaa korkoa kuin sen esiääntеille, vaan että edellinen äänne laulaessa sulaa vähitellen jälkimmäiseksi. Kerakkeet ovat laulettavat lyhempään kuin ääntiöt.

3:ksi. Laulaminen pitää tapahtua sellaiselta korkeudelta, että kaikki lapset ilman vaivatta voivat laulaa.

4:ksi. Laulaminen, ja erittäinkin hengelliset laulut ja virret, pitää aina tapahtua sävyisästi niiden osoitteiden mukaan kuin säveltäjä nuoteissa on määrännyt laulettavaksi. Tämän ehdon suorittamisen suhteen on vielä vaarinotettava:

5:ksi. Että laulaessa ääni lasketaan vapaasti ja sellaisena kuin se kullakin on, virtaamaan, sillä teeskentely pilaa sekä aineen muodon että sisällön esittämisen.

Koulujärjestyksestä.

Koulu on ikäänkuin pieni valtio, jossa kullakin on omat tehtävänsä koululle säädetyn järjestyksen mukaan. Kuten valtiossa hurskaalla esivallalla on uskollisia alammaisia, niinpä koulussakin, missä opettaja itse on uskollinen koulujärjestykselle, on hyvää järjestystä noudattavia oppilaita. Koulujärjestyksen suhteen noudatettakoon seuraavia ohjeita:

1:ksi. Saavu aikanaan kouluhuoneeseen, tarkasta jos kaikki on määrätyssä järjestyksessä ja ole ajoissa paikallasi. Ole aina semmoisessa asennossa, että voit nähdä oppilaittesi kasvot ja käyttäydy toimessasi niin, että oppilaat huomaavat sinun aikovan opettaa.

2:ksi. Tukahuta epäjärjestys kohta alussa, ole levollinen, vakava ja hellä heitä nuhdellessasi, ole varovainen rangaistuksen uhkauksessa ja jos uhkaat, niin elä jätä sitä täyttämättä. Nuhtele hairahtunutta ensin kahden kesken, joll'ei se auta uudista se luokan edessä. Jos ei oppilas ojennu kohtuullisista varoituksista, niin keskustele vanhempain kanssa ja viimein ilmoita rikoksen alainen seurakunnan papille.

3:ksi. Käy lasten kodeissa keskustelemassa vanhempain kanssa lasten kasvatuksesta ja koita saada heitä taipumaan yksissä neuvoin koulun kanssa työskentelemään. Siitä on iloa itsellesi ja tukea toimellesi.

4:ksi. Kirjoita erityiseen kirjaan lasten nimet ja merkitse päiväkirjaan poissa olleet. Vaadi että oppilaat aina pyytävät luvan ja ota selko, jos se on vanhempain tahdosta. Jos joku on ollut luvatta poissa koulusta, niin elä jätä asiata sikseen, vaan ilmoita se vanhemmille ja vaadi, että sekä vanhemmat että lapset noudattavat koulujärjestystä.

5:ksi. Ole itse kaiken järjestyksen noudattamisessa esimerkkinä.

Oppilaiden suhteen koulujärjestyksen noudattamisessa on vaarinotettava:

1:ksi. Että lapset aina saapuvat määrätyllä ajalla kouluun ja ovat niin siistittyinä kuin suinkin heidän kotoiset olosuhteensa myöntävät.

2:ksi. Opetustunneilla pitää lasten istua hiljaisina kädet pöydällä, jalat yhtäsuuntaisesti vierekkäin, silmät luotuina opettajaan tai siihen työhön, mikä heillä on kulloinkin tehtävänä. Vastatessa tulee oppilaan katsoa opettajata silmiin ja vastaus on annettava selkeästi kuuluvalla äänellä. Lukiessa on kirja pidettävä kädessä, että ääni kuuluisi paremmin. Hiljaista lukemista ja hiljaisia vastauksia elköön opettaja milloinkaan hyväksykö. Vastaamaan valmiit oppilaat osoittavat sen kätensä viittauksella.

3:ksi. Kaikki koulutarpeet pitää hyvässä järjestyksessä säilytyspaikalla pidettämän ja niiden esille ottaminen tai jakaminen pitää säännöllisessä järjestyksessä toimitettaman.

4:ksi. Poistumista luokkahuoneesta opetustunnilla pitää, miten mahdollista, kartettaman ja jos oppilaalla on opettajalle jotakin sanomista, pitää hänen ensin viittaamalla siihen pyytää lupaa.

Välitunneilla annettakoon lasten leikkiä ulkona raittiissa ilmassa. Lasten leikkiä tulee opettajan silmällä pitää, että kaikki tapahtuu siivosti ja siveellisesti.

5:ksi. Kouluhuone pitää aina pidettämän hyvässä jääjestyksessä. Penkit ja pöydät ovat ennen koulutyön alkamista paikoilleen asetettavat. Laattia on pidettävä puhtaana ja välitunneilla raitista ilmaa luokkahuoneeseen laskettava. Terveys on paras lahja ihmiselle. Siitä tulee kaikkien kaikissa elämän tiloissa tarkkaa huolta pitää — tulee jokaisen muistaa, että „terveessä ruumiissa on raitis sielu“.

Kiertokoulun järjestämisestä, sen hoidannosta ja oppiennätyksistä.

Kiertokoulun tarkoituksena on kotien apulaisena auttaa kotiopetusta, totuttaa lapsia hyvän järjestyksen noudattamiseen, siveelliseen käytökseen ja valmistaa oppilaita kansakouluun. Kiertokoulussa ovat velvolliset käymään kaikki ne lapset, jotka muulla tavoin eivät ole tilaisuudessa saamaan kiertokoululle säädettyä oppimäärää.

Kunkin lukuvuoden alussa tulee kiertokoulunopettajan seurakunnan papilta pyytää ohjeita kaikkiin ammattiinsa kuuluviin toimiin, joita hänen pitää sitten tarkasti noudattaa. Jos opettaja huomaa ohjelman kaipaavan jotakin muutosta, tehköön hän siitä esityksen kirkkoherralle, joka, jos hän näkee tarpeelliseksi muutoksen, ryhtyy asian mukaisiin toimen piteisiin.

Koulupiiriin tulee opettajan saapua aina niin hyvissä ajoin, että hän ennen koulun alkamista, ehtii opetushuoneen järjestää tarkoituksensa mukaiseen järjestykseen, jotta siinä määrä-aikana voidaan esteettömästi alkaa koulutyötä.

Kunkin päivän työ on alettava ja lopetettava lyhyellä rukouksella. Rukouksessa on sopiva lukea joku lyhyt kappale Raamatusta esim. joku psalmi tai rukousvirsi, Herran rukous ja Herran siunaus. Sisäänkirjoitus tilaisuudessa sopii opettajan lyhyellä sävyisällä kehoituksella huomauttaa lasten vanhempia yksimielisesti koulun kanssa työskentelemään lasten kasvatuksen pyhässä tehtävässä. Lapsia on varoitettava välttämään kaikkea mikä loukkaa siveyttä ja samalla kehoitettava kuuliaisuuteen, ahkeruuteen ja keskinäiseen sovintoon. Oppilaiden nimet ovat kirjoitettavat nimikirjaan, johon merkitään myöskin kouluun tulo- ja koulusta ero-aika, vanhempain nimi ja sääty, sekä oppilaiden taidot kou-

luun tullessa ja sieltä erotessa. Viime mainitut ovat myöskin lasten lukuseteleihin merkittävät.

Sisäänkirjoituksen jälkeen jaetaan oppilaat taitojensa mukaan kahteen osastoon, joita hoidetaan koululle säädetyn ohjesäännön mukaan.

Koululta ei saa milloinkaan puuttua lukujärjestystä. Sen noudattamisessa ei saa opettaja mielivaltaisia poikkeuksia tehdä, sillä se on pidettävä kunkin tunnin työn lakikirjana koulussa. Sen vuoksi onkin se tarkasti ja huolellisesti valmistettava. Huonosti laadittua lukujärjestystä ei voi parhainkaan opettaja menestyksellä noudattaa. Sen laatimisessa on seuraavia ohjeita noudatettava:

1:ksi. Jos koulussa on kaksi osastoa, ovat oppiaineet lukutunneiksi niin järjestettävät, että toisella osastolla on silloin hiljaista työtä, kun toisella osastolla on kuuluvata (äänellistä) opetusta. Ne aineet, joita voi opettaa niin, että ensimmäisen osaston läksyt sopivat toiselle kertaukseksi sopii molemmille osastoille samaksi tunniksi asettaa, jos ei hiljaista työtä riitä äänellisen opetuksen vastaaviksi tunneiksi.

2:ksi. Samoja aineita ei saa perättäin useammaksi tunniksi asettaa, sillä yhtämittainen samojen aineiden lukeminen ja harjoittaminen lannistaa oppilaiden työskentelemishalua, jota vastaan vaihteleva työ sitä virkistää. Huomattava myös on, ettei laulutuntia aseteta päivällisen jälkeen ensimmäiseksi tunniksi.

3:ksi. Lukujärjestys on laadittava niin, etteivät oppilaat saa tilaisuutta jouten olemiseen lukutunneilla. Kallista kouluaikaa ei saa hetkeäkään hukata ja sitäpaitsi joutilaisuus on pahin houkuttelia koulujärjestyksen rikkomiseen.

4. Uskontotunnit lukujärjestyksen laatimisessa ovat erityisimpään huomioon otettavat. Ne ovat pidettävät juhlallisina hartaushetkinä, joita ei saa millään tavoin häiritä. Senvuoksi lieneekin sopivin että uskontoa opetetaan molemmilla osastoilla yht'aikaa. Ellei

niin soveltuisi, on silloin kirjoitustunnit toiselle osastolle sopivimmat kun toisella osastolla on uskontoa.

5:ksi. Liikanaista rasitusta on kartettava. Nuoremmille oppilaille korkein tuntimäärä on 5 tuntia päivässä ja vanhemmille 6 tuntia samaksi ajaksi.

6:ksi. Työ on jaettava niin että aamupäivällä luetaan kolme tuntia ja loput tunnit asetetaan iltapäiväksi. Koska oppilaat aamupäivällä ovat sekä henkisessä, että ruumiillisessa suhteessa vauraampia kuin iltapäivällä, on jälkeen puolen päivän harjoitettava helpompia aineita. Kunkin tunnin välillä on lapsille annettava loma-aikaa, jolloin heidän annetaan leikkiä ulkona raittiissa ilmassa. Jokaisen tunnin oppiennätykset kussakin aineessa ovat merkittävät koulun päiväkirjaan. Samoin on myöskin merkittävä poissa olleiden nimet ja ne, jotka tavalla tahi toisella ovat joutuneet rangaistuksen alaiseksi.

Työ suunnitelma, sovitettuna viikon luku- ja harjoitustunteihin.

A I:llä osastolla 25 tuntia ja II:lla 30 tuntia viikossa.

Uskontoa:

I:llä	osastolla	Biblian Historiata	4	tuntia viikossa.
II:lla	„	samaa	5	„ „
II:lla	„	Katekismusta	5	„ „

Äidinkieltä:

I:llä	osast.	tavausta ja sisälukua	10	tuntia viikossa.
II:lla	osast.	yhteen lukua	9	„ „

Kirjoitusta:

I:llä	osast.	Kaunokirjoitusta	4	tuntia viikossa.
II:lla	osast.	„	4	„ „

Laskentoa:

I:llä osastolla 3 tuntia viikossa.
II:lla „ 3 „ „

Laulua:

I:llä osastolla 4 tuntia viikossa.
II:lla „ 4 „ „

B I:llä osast. 28 tuntia ja II:lla osast. 34 tuntia viikossa.

Uskontoa:

I:llä osastolla Biblian Historiata 4 tuntia viikossa.
II:lla „ „ 5 „ „
I:llä „ Katekismusta 2 „ „
II:lla „ „ 5 „ „

Äidinkieltä:

I:llä osastolla tavausta ja sisälukua 10 tuntia viikossa
II:lla „ yhteen lukua 10 „ „

Kirjoitusta:

I:llä osastolla Kaunokirjoitusta 4 tuntia viikossa.
II:lla „ „ 3 „ „
II:lla „ Oikeinkirjoitusta 2 „ „

Laskentoa:

I:llä osastolla 3 tuntia viikossa.
II:lla „ 4 „ „

Laulua:

I:llä osastolla 5 tuntia viikossa.
II:lla „ 5 „ „

Lukujärjestys kiertokoululle.

(I:llä osastolla 28 tuntia ja II:lla 34 tuntia viikossa).

	Maanantaina.		Tiistaina.		Keskiviikkona.		Torstaina.		Perjantaina.		Lauvantaina.	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
9—10	Biblian Hist.		Katekismusta.		Biblian Hist.		Katekismusta.		Biblian Hist.		Biblian Hist.	
10—11	Laskentoa.		Sisälukua.	Kirjoitusta.	Sisälukua.	Kirjoitusta.	Laskentoa.		Kirjoitusta.	Laskentoa.	Sisälukua.	Kirjoitusta.
11—12	Sisälukua.		Kirjoitusta.	Sisälukua.	Laulua.		Sisälukua.		Sisälukua.		Laulua.	
12—1	P ä i v ä l l i s l o m a a.										Teksti selit.	
1—2	Sisälukua.	Kirjoitusta.	Kirjoitusta.	Bibl. Hist.	Laskentoa.		Sisälukua.	Kirjoitusta.	Sisälukua.			
2—3	Laulua.		Sisälukua.	Kirjoitusta.	Kirjoitusta.	Sisälukua.	Laulua.		Laulua.			
3—4		Katekism.		Sisälukua.		Katekism.		Sisälukua.		Katekism.		

Päiväkirjan kaava.

Maanantaina _____ *kuun päivänä 18*____.

	Oppiaineet.	Oppiennätykset.	Muistutuksia.
9—10			
10—11			
11—12			
1—2			
2—3			
3—4			

Läsnä olleiden luku.	Poissa olleet ilmoittamatta.	Poissa olleet ilmoittamalla.

Koulun nimikirjan kaava.

_____ koulu piirissä koulussa käyneiden lasten luettelo v. 18_____.

Kouluun tulo aika.		Koulusta ero aika.		Ollut edist. mukaan.		Lasten nimet.	Vanhempain nimet.	Koulussa saavutettu edistys.					
Kuuk.	p:ä.	Kuuk.	p:ä.	I os.	II os.								

Muist. Arvosanoina käytetään seuraavia numeroita 1 = heikko, 2 = välttävä, 3 = tyydyttävä, 4 = kiitettävä.

Lukutodistus

*syntynyt 18*____

Lukuvuosi.		Käytös.	Ahkeruus ja Tarkkaavais.	Lukutaito												Laskento.	Kirjoitus.	Käsitys.	Veisu.	Ollut päivää Koulus-		Muistutuksia.
				Tavaus.	Suoraluku.	Aapinen.	Biblian historia.		Luth. katkism. ja Selitykset													
							V.T.	U.T.	1	2	3	4	5	6						sa	ta	
18	Kiertokoul.																					
	Lukusissa.																					
18	Kiertokoul.																					
	Lukusissa.																					
18	Kiertokoul.																					
	Lukusissa.																					
18	Kiertokoul.																					
	Lukusissa.																					
18	Kiertokoul.																					
	Lukusissa.																					

Arvosanat ovat: Hyvä 4; tyydyttävä 3; välttävä 2; huono 1.

Määrätty lukemaan seuraavaksi vuodeksi.

Lukuvuosi.	Kiertokoulussa.								Opettaja.	Lukusilla.								Luettuja.
	Bibl. hist.		Katekismus.							Bibl. hist.		Katekismus.						
	V. T.	U. T.	1	2	3	4	5	6		V. T.	U. T.	1	2	3	4	5	6	
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		
18																		

Oivallisia koulukirjoja.

Lasten Raamattu ja lyhyt kertomus kristikunnan leviämisestä. Kahdeskymmenes, provasti A. V. Lyran tarkastama, raamatun lauseilla ja viittauksilla Lutheruksen pieneen katkismukseen varustama painos. Sid. 60 p.

Lyhyt Biblian Historia enimmäkseen raamatun omilla sanoilla kerrottu pienten lasten kouluja ja kotiopetusta varten. Kirj. *Waaranen*. Kuvilla varustettu. Sid. 60 p.

Biblian Historia. Kirjoittanut *K. A. Hougberg* (Vaaranen). Monilla kauniilla kuvilla kaunistettu. Toinen painos. Hinta sid. 85 p.

Koulun rukouskirja. Sisältävä rukoushetkissä luettavat raamatunpaikat ja lyhyet rukoukset ynnä osoitukset veisattaviin virrenvärssyihin kunakin arkipäivänä vuodessa. Toimittanut *Waaranen*. Sid. 2 m. 25 p.

Laskuopin kertauskirja. Kansakouluja kuin myös itsekseen oppivia varten kirjoitti lehtori *K. Suomalainen*, Kymölän seminarin lehtori. Toinen painos. 1: 25 p.

Pikku laskuoppi. Kiertokouluja varten. Kirjoitti *K. Suomalainen*. Toinen painos. Hinta sid. 45 p.

Laskuopillisia esimerkkejä. I. Kokosi *K. Suomalainen*. — Kokonaiset luvut. Kymmenmurtoluvut. Tavalliset murtoluvut. Laatuluvut. Hinta sid. 2: 75.

Tämä sama teos löytyy myös erityisissä pienissä 15 p. maksavissa vihkoissa. — Laskennon opetuksessa ei liene tarjolla parempia oppikirjoja käytettäväksi, kuin yllämainitut.

Suomen kielioppi. Kansakouluja varten kirjoittanut *Arvi Jännes*. Kolmas painos. Hinta 35 p., sid. 55 p.

Lukukirja lapsille. Ensimmäistä lukemisen ja kirjoituksen opetusta varten. Toimitt. *K. Raitio*. Hinta sid. 65 p.

Lukukirja kiertokoulujen ylä-osastoja varten. Toimitti *J. H. Tuhkanen*. Runsaasti kuvilla kaunistettu. Hinta sid. ainoastaan 65 p.

Lukemisen alkuoppi eli Aapinen. Kotia ja kiertokoulua varten toimittanut *Herman Ojala*. Hinta sid. 25 p. (100 kpl. 17 mk.). — P. Raamatun kertomuksilla lisätty painos maksaa 35 p. (100 kpl. 27 mk.)

VERNER SÖDERSTRÖM'IN kustannuksella on ilmestynyt:

Vanhan ajan historian oppikirja. G. V. Schotten mukaan toimittanut *F. O. Rapola.* Hinta sid. 2 m.

Keskiajan historian oppikirja. Kirjoitti *J. R. Pallin.* Lisäyksillä varustettu suomennos. Hinta sid. 2 m.

Historiallinen lukukirja. Vanha ja keskiaika. *Otto Sjögrenin* mukaan toimittanut lehtori A. Bergholm. Kuvilla kaunistettu. Hinta sid. 4. m. 50 p.

Yleisen historia oppikirja. Kirjoittanut *J. R. Pallin.* Suomentanut ja Suomen kouluja varten sovittanut F. O. Rapola. Hinta sid. 1 m. 50 p.

Yleinen historia kansakouluja varten. Kirjoittanut *G. Pira.* Tarkastamalla suomennettu. Kuvilla kaunistettu. Sid. 85 p.

Kirkkohistorian oppikirja. Tehnyt *C. A. Cornelius.* Kahdeksannestatoista painoksesta suomentanut J. A. Maunu. Hinta sid. 1 m. 50 p.

Suomen kirkon historia pääpiirteissään. Esitti *Elis Bergroth.* Runsaasti kuvilla varustettu. Yhteensä 6 vihkoa à 85 p.

Toivottavasti tämä laaja ja ansiokas teos saa runsaasti lukijoita Suomen kirkkokunnassa, levittääkseen valoa hengellisen elämämme menneisiin kuin nykyisiin vaiheisiin. Kirja on ensimäinen yhtenäinen esitys Suomen kirkon kehityksestä vanhemmilta ajoilta alkaen aina meidän päiviimme saakka ja tulee teos sellaisenaan varmaankin täyttämään alallaan kipeän tarpeen tänä aikana. Teos on jokaiseen kotiin hankittava, sillä sen kaikille jäsenille se tarjoo erittäin opettavaa lukemista. — Korukansissa se maksaa 5: 75 p.

Yleinen ihmiskunnan historia, sisältävä myöskin tärkeimmät sivistys-, kirjallisuus- ja kirkkohistorialliset tapahtumat, Weberin, Vallisin y. m. mukaan toimittanut *J. R. Danielson,* suomentanut Aatto S. Runsaasti kuvilla kaunistettu.

I osa Vanha aika, 2 kartalla ja 409 kuvalla . . . 10: —
II » Keski-aika, 253 kuvilla . . . . . 13: —
III » Uusi aika I, 171 kuvalla . . . . . 11: —
IV » » II, 249 kuvalla . . . . . 16: —
—— Hinta yhteensä 50 mk. ——

Historian nimi- ja asialuettelo. Hinta sid. 2 m. 75 p.

Piakkoin ilmestyy:

Kirkkohistorian oppikirja. Kansakouluja varten kirjoittanut *Elis Bergroth.*

Alkukoulut 3.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 101 9323